

DOCUMENTE PRIVIND CONTRIBUȚIA DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU“ LA ELIBERAREA BIHORULUI (II)

de

**VIOREL FAUR
VALERIU A. GIURAN**

Considerînd documentele originale existente în arhivele militare centrale ca fiind surse informative de primă importanță cu privire la efortul eroic — din lunile septembrie—octombrie 1944 — al diviziilor române pentru eliberarea Bihorului de sub vremelnica ocupație a trupelor hitleristo-horthyste, continuăm publicarea celui de-al doilea set de documente¹ referitoare la contribuția adusă de Divizia „Tudor Vladimirescu“ la alungarea cotropitorilor de pe teritoriul de vest al țării noastre. Intenționăm ca, în final, să dispunem de un *corpus* relativ complet de documente despre participarea marilor unități române — Divizia 3 Vinători Munte², Divizia „Tudor Vladimirescu“ și Divizia 1 Infanterie-instrucție³ — la luptele pentru eliberarea Bihorului în toamna anului 1944. Ele s-au remarcat printr-un rar spirit de sacrificiu, dîrzenie și combativitate, reușind să obțină victoria asupra unui inamic ce dispunea de o superioritate tehnică evidentă, cu deosebire în tancuri și avioane.

Inegalabilă a fost însă capacitatea de sacrificiu a ostașilor și ofițerilor români pentru cauza sfîntă a libertății patriei, ei înscrind în cronica bătăliilor pentru eliberarea întregului teritoriu al țării pagini de adevărată glorie militară, din acestea configurîndu-se, totodată, un capitol semnificativ al istoriei locale.

Cele 112 extrase din Jurnalele de operații ale Diviziei „Tudor Vladimirescu“ și ale regimentelor din componența acesteia, pe care le dăm în *anexă*⁴, se referă la acțiunile lor în perioada dintre 25 septembrie —

¹ Prima parte a lucrării a apărut în *Crisia*, 1985, p. 255—273.

² Documentele Diviziei 3 Vinători Munte au fost publicate de noi în *Crisia*, 1985, p. 317—422; 1984, p. 154—283. Este vorba de 435 *extrase* din Jurnalele de operații ale marii unități și batalioanelor din componența ei.

³ Se află în pregătire pentru tipar extrasele din Jurnalele de operații ale Diviziei 1 Infanterie-Instrucție, care vor fi publicate într-un număr viitor al *Crisiei*.

⁴ Unele din aceste documente au fost reproduse în *Crisia*, 1979, p. 622—643. (Extrase din Jurnalul de operații al Regimentul 3 Infanterie: doc. nr. 68, 72, 74, 76, 100, 103, 104, 105, 107, 109, 113, 115, 116) și p. 642 (Extras din Jurnalul de ope-

14 octombrie 1944, deci pe un timp de 20 zile. Referindu-ne la aceste două decade, putem afirma că au fost extrem de grele, deoarece divizia a avut de înfruntat repetate atacuri ale inamicului, reușind însă — cu o exemplară tenacitate — să stăvilească penetrația trupelor hitleristo-horthyste în sectorul ei de apărare și, la capătul unor istovitoare eforturi, să contribuie la ofensiva victorioasă asupra inamicului (care încerca să mențină sub ocupație municipiul Oradea), din ziua memorabilă de 12 octombrie 1944, care s-a soldat cu deplina eliberare a acestui important centru economic și cultural românesc. Au colaborat la reușita unei acțiuni de o asemenea anvergură și alte unități române și sovietice, după cum rezultă din documentele păstrate în arhivele militare.

Documentele pe care le edităm cu acest prilej prezintă următoarea relație cantitativă: 20 extrase din *Jurnalul de operații* al Diviziei „Tudor Vladimirescu”, 20 de extrase din *Jurnalul de operații* al Regimentului 1 Infanterie din aceeași divizie, 18 din cel al Regimentului 2 Infanterie, 16 din cel al Regimentului 3 Infanterie, 20 din cel al Comandamentului Artileriei și 18 din cel al Regimentului 1 Artilerie. Deci o informație de primă însemnătate, consemnată în timpul luptelor, într-o manieră concisă și exactă, transmitând posterității datele esențiale despre evenimentele la care au participat unitățile componente ale Diviziei „Tudor Vladimirescu”.

Conform acestor mărturii, în ziua de 25 septembrie 1944 Divizia „Tudor Vladimirescu” se afla în ofensivă pe direcția Forosig—Mociar—Vintere, cu scopul de a se apropia cât mai mult de Oradea. După cum se preciza în *Jurnalul de operații* al Regimentului 1 Infanterie: „Drumul a fost foarte greu, prin faptul că a început o ploaie torențială și fiindcă podul de peste șoseaua Căpilna—Ginta a fost distrus. Pe o ploaie torențială și pe întuneric a trebuit ca toți ostașii să treacă îmbrăcați printr-o apă adâncă, de unde mai ales căruțele au fost scoase foarte greu”⁵. La aceasta s-a adăugat un puternic atac al aviației inamice (8 avioane de bombardament și 4 avioane de vânătoare), care au bombardat — timp de 17 minute — Regimentul 1 Artilerie (aflat în zona Mociar), producându-i pierderi materiale și umane⁶. Regimentul a acționat însă cu dirzenie, surprinzând trupele inamice din apropierea pădurii de lângă Husasău de Tinca și „punându-le în debandadă”. A fost împrăștiată întreaga coloană inamică și au fost luați 30 de prizonieri, plus cai, căruțe și alte materiale. După „curățirea satului Husasău de Tinca”, Regimentul a înaintat spre Miersig, unde a întâlnit iarăși o „coloană inamică”, care a și fost, cu promptitudine, „împrăștiată și pusă pe fugă”⁷. Prin urmare, într-o singură zi, precum și în noaptea ce a urmat, unitățile diviziei au efec-

rații al Regimentul 1 Infanterie: doc. nr. 114). De asemenea, au fost publicate 4 documente (Extrase din *Jurnalul de operații* al Diviziei „Tudor Vladimirescu” pe zilele de 27, 28, 29 septembrie și 12 octombrie 1944) în lucrarea *Pe drumurile biruinței*, 23 August 1944—12 mai 1945, volum întocmit de A. Marinescu, I. Talpeș și Al. Duțu, Ed. Militară, Buc., p. 214—216 (doc. nr. 53). Pentru a dispune de un grupaj cât mai complet de documente, le republicăm și pe acestea.

⁵ Vezi *Anexe documentare* nr. 2.

⁶ *Ibidem*, nr. 1 și 5.

⁷ *Ibidem*, nr. 6.

tuat un marș dificil, luînd contactul cu forțele inamicului care se retrăgeau și provocîndu-le serioase pierderi. În dimineața zilei de 26 septembrie 1944 s-a dat ordinul de luptă nr. 34, conform căruia divizia avea misiunea de a ataca, pe la vest, orașul Oradea. De aceea, toate unitățile au fost „dirijate pe o singură coloană, pe șoseaua: Hidișelul de Jos—Băile Felix — Sinmartin—Nojorid—Oradea Mare”⁸.

Ajunse în fața orașului de pe Crișul Repede, unitățile Diviziei „Tudor Vladimirescu” s-au confruntat, încă din 27 septembrie, cu atacurile tot mai insistente ale inamicului. Numai în satul Cihei, spre pildă, Regimentul 1 Infanterie a pierdut 97 luptători (din care 27 morți, ceilalți fiind răniți⁹). Cele mai încercate au fost însă Regimentul 3 Infanterie și Comandamentul Artileriei¹⁰. Așa cum se menționează într-un document, la „orele 6,00 inamicul atacă Divizia 337, care se retrage . . . , descoperind astfel flancul drept al Diviziei („Tudor Vladimirescu”). Inamicul ajunge pînă aproape de P.C. al diviziei noastre, care este nevoit să se mute la marginea de sud Băile Felix, unde rezistă cu elemente neînregimentate, organizînd apărarea apropiată”¹¹.

Au fost semnalate, în dimineața zilei de 28 septembrie, intense pregătiri de atac ale trupelor inamice, care se și produce „cu violență . . . , pe direcția șoselei Hidișelul de Jos, în flancul stîng al Regimentului 2 Infanterie, și pe direcția Haieu—Cordău”¹². Concomitent, a fost atacată Divizia 337 sovietică, care a fost „nevoită să se replieze, lăsîndu-ne mult flancul descoperit”¹³. Situația din 29 septembrie este realmente dramatică, deoarece inamicul concentrează o eficiență tehnică de luptă, vizînd mai ales poziția Regimentului 1 Infanterie, al cărui flanc drept este lovit de „12 care grele și mai multe tanchete”¹⁴. De asemenea, un grup de 30 tancuri „grole și mijlocii s-au strecurat în direcția Nojorid, pătrunzînd în spatele Regimentului 3 Infanterie”¹⁵, obligîndu-l să se retragă spre satul Chișirid, cu foarte mari pierderi¹⁶. Tancurile inamice au „pătruns” în satele Nojorid și Leș.

În zilele următoare, Divizia s-a apărat în zona satelor Leș, Nojorid, Păușa, Chișirid și Apateu, opunînd o eroică rezistență în fața încercărilor disperate ale inamicului. Prin ordinul de luptă nr. 42, din 12 octombrie 1944, s-a decis înaintarea spre Oradea. Astfel, la orele 20,00, Regimentul I Infanterie „a intrat în Oradea, curățînd casă cu casă pînă la Criș, pe care a fost nevoit să-l treacă prin apă pînă la gît, cu tot armamentul (subl. ns.) și apoi a ocupat o poziție de apărare la nord de Oradea”¹⁷. A

⁸ *Ibidem*, nr. 7.

⁹ *Ibidem*, nr. 14.

¹⁰ *Ibidem*, nr. 16 și 17.

¹¹ *Ibidem*, nr. 17.

¹² *Ibidem*, nr. 19.

¹³ *Ibidem*, nr. 20.

¹⁴ *Ibidem*, nr. 25.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, nr. 27.

¹⁷ *Ibidem*, nr. 98.

fost, neîndoielnic, un moment semnificativ al drumului de glorie parcurs de ostașii și ofițerii din Divizia „Tudor Vladimirescu” în perioada dintre 25 septembrie și 12 octombrie 1944, alături de ceilalți combatanți români angajați în bătăliile pentru eliberarea nord-vestului României de sub vremelnica ocupație fascisto-horthystă.

ANEXE DOCUMENTARE

1

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

25 septembrie (1)1944

Divizia continuă deplasarea în zora: Forosig—Mociar—Vintere, pentru a cuceri Oradea.

Mișcarea se face pe două coloane:

— Coloana nr. 1, formată din Regimentul 1 Infanterie, pe itinerariul: Ioaniș—Beiuș—Șuncuiuș—Uileacu de Beiuș—Forău—Săldăbagiu Mic—Ginta—Mociar;

— Coloana nr. 2, compusă din Regimentul 3 Infanterie+Batalionul Pioneri+Regimentul 2 Infanterie+Divizionul A.T., pe itinerariul: Beiuș—Pocola—Vintere—Holod—Forosig.

Regimentul 2 Infanterie lasă un Batalion pe poziție la Căbești, conform ordinului C(orpului de) A(rmată) (ordin special nr. 30).

La orele 16,00, aviația inamică, în număr de 8 avioane de bombardament și patru avioane de vânătoare, atacă regiunea s(ud)-e(st) Mociar, unde se află Regimentul 1 Artilerie, executînd un bombardament masiv, timp de 17 minute (pierderile Regimentului 1 Artilerie: 2 ostași morți, un ofițer rănit, un instructor sovietic rănit, 10 trupă răniți, 2 mașini Studebaker arse, patru mașini avariate).

Conform ordinului C(orpului de) A(rmată), marșul se va continua și în cursul nopții de 25/26 septembrie 1944, astfel că unitățile nu mai cantonează în zonele fixate și au numai o haltă mare de două ore, urmînd ca Divizia să reia mișcarea la orele 23,00, pentru ca înaintea de ivirea zorilor să ajungă în zona: Calea Mare — Lăzăreni—Cărăndeni, de unde se va continua mișcarea.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Holod.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 108—109)

2

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

Ziua de 25 septembrie 1944

La ora 9,00, vine ordinul pregătitor nr. 31, iar la ora 11,00, vine ordinul de operație nr. 32, prin care se ordonă: Regimentul 1 Infanterie se pune în marș cu

începere de la ora 12,00, pe itinerariul: Ioaniș—Beiuș—Șuncuiuș—Uileacu de Beiuș—Forâu—Căpilna—Ginta—Mociar.

Ordinea de marș: Batalionul 1, neîmbatalionatele, Batalionul 3, Artilerie, Batalionul 2, Satele.

Drumul a fost foarte greu, prin faptul că a început o ploaie torențială și fiindcă podul de peste șoseaua Căpilna—Ginta a fost distrus. Pe o ploaie torențială și pe întuneric a trebuit ca toți ostașii să treacă îmbrăcați printr-o apă adincă, de unde mai ales căruțele au fost scoase foarte greu.

Tot în cursul zilei de astăzi, Majorul Teodorescu a predat șefia Statului Major a Regt. 1, Locotenentului Mstean (Mastacan). conform ordinului Diviziei.

La ora 21,00, Regimentul 1 a ajuns în satul Ginta, unde la ora 22,45 s-a primit ordinul de luptă nr. 33, prin care se ordonă ca Regimentul să continue mișcarea pentru a ajunge la ora 7,00, în 26 septembrie, în satul Cărăndeni.

Pe o ploaie torențială și cu toți oamenii uzi și obosiți, dar neînfrinți totuși, Reg[imen]t[ul] a continuat mișcarea pe direcția Mociar—Holod—Cărăndeni, în ordinea: Batal(ionul) 1, Neîmbatalionate, Batalionul 3, Artileria, Batalionul 2.

P(unct de) C(omandă) Reg[imen]t[ul], inițial la Ioaniș, ulterior în capul neîmbatalionatelor.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 66—67)

3

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE DIN COMPUNEREA ORGANICĂ A DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

25 septembrie 1944

Se primește ordinul pregătit de marș nr. 31/1944, prin care se ordonă a fi gata de marș la orele 11,30, 25 septembrie 1944. Batalionul 1, de la Căbești, rămîne pe loc. În urmă se primește ordinul de luptă nr. 32/944, prin care Regimentul se deplasează pe itinerariul Delani—Pocora (Pocola)—Vintere.

Se primește ordinul de luptă nr. 32, conform căruia Regimentul 2 Infanterie, mai puțin Batalionul 1+1 Plot. 45 mm+un Plot. P.T.R., continuă înaintarea pe direcția Beiuș—Pocola—Vintere—Holod—Forosig, pentru a ajunge la Holod în seara zilei de 25 septembrie 1944, ora 20,15.

În baza ordinului special nr. 32, Regimentul nu va intra în staționare la ajungerea în zonă, ci va fi gata de marș la noapte.

Conform ordinului de luptă nr. 33/944, Regimentul continuă marșul noaptea, ajungînd în zorii zilei în Lăzăreni.

Deplasarea s-a făcut pe itinerariul: Vintere—Holod—Lăzăreni.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 12)

4

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE DIN COMPUNEREA ORGANICĂ
A DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

25 septembrie 1944

Regimentul cantonează în orașul Beiuș.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 24)

5

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE DIN COMPUNEREA ORGANICĂ
A DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

25 septembrie 1944

Divizia continuă deplasarea în zona: Forosig, Mociar, Vintere, pentru a cuceri Oradea. Marșul se execută pe două itinerarii: primul prin satele Ioaniș, Beiuș, Șuncuiș, Uileacul de Beiuș, Forâu, Săldăbajul Mic, Ginta, Mociar.

Coloana a doua execută marșul pe itinerariul: Beiuș, Pocola, Vintere, Holod, Forosig.

La orele 16.00, aviația inamică — cu 8 avioane de bombardament și avioane de vânătoare — bombardează masiv regiunea Mociar, unde se află Regimentul 1 Artilerie, care a avut în urma acestui bombardament următoarele pierderi: 2 ostași morți, un ofițer rănit, un instructor sovietic rănit, 10 trupă răniți, 2 mașini Studebaker arse și 4 mașini avariate.

În conformitate cu ordinul C(orpului de) A(rmată), unitățile nu mai cantonează în localitățile stabilite, ci continuă marșul și în cursul nopții, după o haltă de două ore, pentru ca în zorii zilei să ajungă în Calea Mare, Lăzăreni, Cărăndeni, de unde se va continua mișcarea.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 8)

6

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

Luni, 25 septembrie 1944

Se continuă misiunea dată în dimineața zilei de 24.09.1944 Diviziei 1. Inamicul, inițial în Husasăul de Tinca, ulterior la Miersig și apoi la Gepiu, de tăria 1—2 batalioane. Dispune de artilerie, circa 2 baterii.

Gruparea Maior Clăianu a înaintat pe direcția Cheșa—Rîpa—Fonău—Husasăul de Tinca—Miersig, ocupându-l la orele 18,00. Recunoașterile trimise de gruparea sa iau legătura la dreapta cu gruparea Colonel Cărnău, raportează că satul Șăuau este ocupat de unguri și că ei se retrag în grabă spre v(est). Recunoașterile trimise spre Bicaciu, raportează că în acest sat nu se află inamic.

La orele 20,00, gruparea ocupă satul Miersig, asigurat pe direcțiile Bicaciu—Leș și Tinca.

Divizionul 1 în sprijinul Grupărei Maior Clăianu, cu bateria 2-a la avangardă și cu bateria 1-a și 3-a la gros.

Divizionul și-a continuat misiunea pentru atingerea obiectivului.

La ieșirea din pădurea Husasăul de Tinca a luat contact cu trenurile de luptă și bateriile inamice. Prin trageri dezlănțuite prin surprindere, ele au fost lovite în flanc, punându-le în debandadă.

Rezultatul: s-a împrăștiat o coloană inamică, s-au neutralizat 2 brandturi, 2 cuiburi de arme automate. S-au luat 30 prizonieri și a rămas pe teren o bogată pradă de război (cai, căruțe, materiale).

După curățirea satului Husasăul de Tinca, Gruparea și-a reluat înaintarea spre Miersig. La 1,5 km s(ud)-e(st) Miersig, o coloană inamică, ce mergea paralel cu Divizionul 1 și care urma să intre pe șoseaua Miersig—Oradea, a fost împrăștiată și pusă pe fugă de tragerile directe ale Divizionului. Divizionul face aici 30 prizonieri, dintre care 1 ofițer.

Bateria 1-a a executat trageri directe asupra acestei coloane de căruțe și infanterie inamică ce se retrăgea spre comuna Bicaciu. Coloana a fost împrăștiată: una căruță distrusă, 4 cai morți, 2 capturați, 2 aparate de radio capturate și 2 telefoane.

S-au distins Serg. Anghel Iancu, comandant de tun, caporalul Rotaru Radu, ochitor și caporalul Popa Constantin ochitor. Ei prin ochire directă au distrus o căruță și o mașină.

Bateria 2-a a executat trageri directe asupra unei coloane de căruțe și mașini inamice și asupra unei companii ce se afla la liziera s(ud)—Miersig. Compania inamică a fost pusă pe fugă. Bateria 2-a mai distruge și un tun a.t., amplasat la intrarea de s(ud) a satului Miersig. (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 44)

7

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU

26 septembrie 1944

În noaptea de 25/26 septembrie 1944, unitățile execută marșul și în dimineața zilei intră în cantonamente, după cum urmează: Regimentul 3 Infanterie, Calea Mare; Regimentul 2 Infanterie, Lăzăreni; Regimentul 1 Infanterie, Cărăndeni; Regimentul 1 Art(ilerie), Lăzăreni (Divizionul 3 la Holod, fără mașini); Unitățile neînregimentate, Lăzăreni; Divizionul A.T., Vintere.

Conform ordinului de luptă nr. 34, Divizia are misiunea ca, trecînd în ȧșalounul 1 al C(orpului de) A(rmată), să ajungă în zona Regele Ferdinand, de unde va ataca Oradea pe la s(ud)-v(est). Inamicul are poziții fortificate pe linia Oradea—Salonta. Pericol aerian permanent. Înaintarea se face pe două coloane, în direcția generală Mierlău—Regele Ferdinand, pentru a ajunge mai întîi pe linia: Șăuau—Apateu, apoi pe linia Leș—Nojorid, ulterior Regele Ferdinand. Începerea mișcării la ora 12,00. (...)

După ce regimentele s-au pus în marș și au ajuns în zona Hidișelul de Jos, se primește de la C(orpul de) A(rmată) un ordin telefonic, ca pînă în seara zilei Divizia să intre în Oradea Mare pe la v(est), unde în prezent se duc lupte de stradă de către Divizia 337. În conformitate cu acest ordin, toate unitățile Diviziei sînt dirijate pe o singură coloană, pe șoseaua Hidișelul de Jos—Băile Felix—Sînmartin—Nojorid—Oradea Mare.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Lăzăreni.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 109)

8

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 26 septembrie 1944

În dimineața zilei, pe la orele 5,00, am ajuns în satul Cărăndeni, era frig și ploaie și am cantonat cu [mare] greutate.

Din cauza marșului prea lung și în condițiuni prea rele, o parte din subunitățile Regimentului nu au putut sosi la timp și au intrat cu întârziere în cantonament, [de] exemplu artileria Reg[imen]t[ului].

La orele 11,30 a venit de la Divizie ordinul de operație nr. 34.

Regimentul are misiunea de a se pune în marș, cu începere de la ora 12,00, pe direcția: Cărăndeni—Șumugiu—Șauaeu—Păușa—Leș, pentru a ajunge fără întârziere la Șauaeu.

La orele 13,00, Regimentul s-a putut pune în marș în ordinea: Batalionul 3 în avangardă, neimbatalionatele, Batalionul I, Batalionul 2 și spatele, care va merge pe șosea.

Drumul a fost foarte greu și prin pădure, fără drum, așa că în seara zilei s-a putut ajunge numai pînă în satul Șumugiu, de unde Regimentul a schimbat direcția, pentru a lua un drum mai bun, îndreptîndu-se către satul Mierlău.

De la Mierlău, conform ordinului Diviziei, prin radio, Reg[imen]t[ul] s-a îndreptat spre satul Cihei.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 67)

9

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

26 septembrie 1944

Conform ordinului de luptă nr. 34, Regimentul 2 Infanterie se găsește la Copăceni, formînd rezerva Corpului, avînd misiunea de a face siguranța corpului către n(ord) și n(ord)-e(st).

În această situație, Regimentul barează direcțiile:

— Damiș—Căbești;

— Vîrciorog—Luncasprie;

— Surduc—Dușești.

În această zi, Regimentul se găsește în cantonament de alarmă în Copăcenii. P(unct) C(omandă) Regiment: Copăcenii.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 12)

10

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

26 septembrie 1944

Regimentul se deplasează pe itinerariul: Beiuș—C[alea] Mare—Gară spre satul Cihei, luînd măsuri de siguranță cu Batalionul 1 în avangardă. Marșul s-a executat greu din cauza distanței parcurse și din cauza ploii.

Continuînd marșul spre Oradea Mare, în noapte(a) de 26/27 septembrie 1944, Regimentul a staționat în satul Sînmartin. Deplasarea s-a executat la următorul ordin al Diviziei:

ORDIN DE LUPTĂ NR. 34

Stat Major Divizia 1-a Română, Holod 11,00 din 26 IX 1944

harta 1/200.000

1. Inamicul are o poziție fortificată pe linia Oradea Mare—Salonta, avînd Divizia 12 Infanterie ungară la sud Oradea Mare și Divizia 7-a Infanterie ungară la sud-vest de Divizia 12-a.

Din acțiun[ele] din ziua de 25 IX 1944 re[ie]șese că elementele inamice înaintate [au] opus o slabă rezistență.

Pericolul aerian permanent, acționînd[u-se] cu avioane de bombardament, asalt și vînaătoare.

2. Divizia 1-a română are misiunea ca trecînd în eșalonul 1 al corpului să ajungă în zona R[ă]zele] Ferdinand I, de unde va ataca Oradea Mare pe la sud-vest.

3. La dreapta înaintază Divizia 337 sovietică, pe direcția generală Oradea Mare. La stînga înaintază Divizia 3-a V[în]ători] Munte română, pe direcția generală Sitittelec—Gepiu—Sînicolau, avînd un detașament pe direcția Șumugiu(?)—Șauaieu.

4. Am hotărît: Divizia înaintază pe două coloane, cu direcția generală Mierlău(?)—R[ă]zele] Ferdinand I, pentru a ajunge mai întîi pe linia Șauaeu—Apateu, apoi pe linia Leș—Nojorid, ulterior Regele Ferdinand I.

Începerea mișcării, ora 12,00 din 26 IX 1944.

5. Regimentul 3 Infanterie, plus un ploton pioneri, înaintază pe direcția generală Cărăndeni—Șumugiu—Șauaeu—Leș, pe itinerariul Cărăndeni—Lăzăreni—Gepiș (eventual) după starea drumului Șumugiu—Șauaeu—Păușă—Leș, pentru a ajunge fără întîrziere la Șauaeu, unde va continua înaintarea la ordinul Diviziei.

În caz de întîlnire cu inamicul va ataca.

Va avea un batalion în avangardă.

Batalionul II nu se angajează în luptă fără ordinul Diviziei și va mărșălui în coada Regimentului.

Legătura la stînga cu Divizia 3 V[în]ători] Munte.

6. Regimentul 3 Infanterie, plus un ploton de pioneri, înaintază pe direcția Calea Mare—Apateu, pentru a ajunge fără întîrziere la Apateu, de unde va continua mișcarea la ordinul Diviziei.

În caz de întîlnire cu inamicul îl va ataca.

Legătura la dreapta cu Divizia 337 sovietică.

7. Regimentul 2 Infanterie, rezerva Corpului la Copăceni, cu misiunea de a face siguranța Corpului la n(ord) și n(ord)-est.

8. Artilerie: Regimentul 1 Artilerie, Divizionul 1 și 2 se grupează la Lăzăreni pînă la ora 13,00 din 26 IX 1944, unde va primi misiunea. Divizionul 3 rămîne fără mașini la Holod.

9. Siguranța A.A. Regimentele prin siguranța aeriană prin mijloace proprii, întrebuițînd la maximum camuflajul. Compania a.a. a Diviziei (dă) două plo-toane la dispoziția regt. (Regimentului) 1 artilerie, pentru protecția A.A., un ploton paza spatelui.

10. Divizionul A.T., pînă la 13,00/26. IX 1944 se grupează în Lăzăreni, unde va primi misiuni.

11. Batalionul pioneri: o Companie amenajează trecerea de la Holod, cite un ploton la Regimentul 1 și 3, un ploton la P.C. Divizie, pentru amenajarea P(unctu-lui de) C(omandă).

12. P(unct de) C(omandă) Lăzăreni de la ora 12,00 din 26 IX 1944.

13. Legături radio cifrat și codificat: în timpul deplasării obligatorii din oră în oră. În staționare legătura radio permanentă. Legătura dublă cu agenți.

14. Spatele și Batalionul sanitar în Holo(d).

Comandantul Diviziei 1-a Română,
Colonel Cambrea Nicolae

Șeful de Stat Major,
Colonel Teclu Iacob

La acest ordin, Regimentul a dat următorul ordin:

ORDIN DE OPERAȚIE

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie, Sînmartin, orele 3,00

27 IX 1944, harta 1/200.000

1. Inamicul apără liziera sud-vest a orașului Oradea Mare. S-a identificat la inamic un Regiment din Divizia 6-a, Regimentul 8 din Divizia 8-a și fracțiuni din Divizia 12.

2. Trupe roșii sînt în plin atac, în acțiune de curățirea orașului. Regimentul 3 Infanterie are misiunea de a lua contactul cu inamicul pe direcția: cota 150—șoseaua Oradea Mare—Salonta și a ataca învăluind pe la vest Oradea Mare, asigurîndu-și flancul stîng descoperit.

3. La dreapta atacă Regimentul 11/27, pe direcția cotei 156, centrul orașului Oradea Mare.

Stînga descoperită, pînă cînd Divizia 3-a V(inători) M(unte) sau alte unități vor intra în stînga noastră.

4. Batalionul III, plus un ploton de pioneri, plus un ploton de 45 din bateria 45 mm, plus un ploton 76 mm, avangarda regimentului înaintează pe direcția cotei 150, traversează șoseaua Oradea Mare—Salonta, bifurcația C.F., trecînd Crișul Repede pe podul C.F.R., (2 km vest Oradea Mare), cu misiunea de a face siguranța Regimentului și a face cu orice preț bifurcația căilor ferate de la 2 km vest de Oradea Mare.

5. Grosul: Compania P.A., plus Batalionul II, plus bateria 45 și 76 plus Com-pania P.T.R., plus Batalionul I pe aceeași direcție.

6. Artileria: Divizionul 3 artilerie, inițial cota 150, în măsură să sprijine acțiu-nea avangărzii pînă dincolo de Crișul Repede, cînd va schimba de baterie la încru-cișarea C.F. (2 km n(ord)-v(est) Oradea Mare).

Bateria 2-a din Divizionul a.t., cu un ploton mobil întărește Batalionul de avangardă, restul tunurilor la gros, în măsură de a fi utilizate la timp.

Bateria 120 mm la sosire va fi condusă de agentul lăsat de artilerie la co-manda Regimentului sau de șeful artileriei, unde va primi ordine ulterior.

7. Siguranța A.A. prin grija Batalioanelor cu cite o grupă de mitraliere și una grupă de pușcași de fiecare Companie, cunoscînd că aviația inamică este foarte activă.

A.T., prin eșalonarea armamentului A.T., în coloană. La dispoziția Regimentului de a fi un ploton mobil din divizionul A.T.

Flancurilor: cu dreapta prin grija Batalionului III cu o grupă pușcași, stînga flangardă fixă de tîria unei Companii, Batalionul I plus un ploton de 45 mm din Divizionul A.T., plus o grupă P.T.R., din Compania P.T.R., în apărare la întretărirea șoselei Oradea Mare—Salonta cu drumul de care în caroul 1068, cu misiunea de a intercepta această comunicație, pentru a nu permite inamicului să atace flancul stîng al Regimentului.

Flangărzi mobil(e) la înălțimea capului grosului.

8. P(unct de) C(omandă) în capul grosului.

P.M., în pădurea 800 metri est cota 150.

P(unct) împrosătare muniție: colțul est al pădurei 200 metri est cota 250.

Legături: radio și agenți.

9. Înlocuitori: primul șef de Stat Major, al doilea maior Irofte.

Comandantul Regimentului 3 Infanterie „Panduri”,

Locot. Colonel Dinescu Ștefan

Șef de Stat Major,
Maior Stanciu

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 24—26)

11

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

26 septembrie 1944

În dimineața zilei, unitățile ajung la destinație, intrînd în cantonamente.

În baza ordinului de luptă nr. 34, Divizia are misiunea de a ajunge în zona Regele Ferdinand, de unde urmează a ataca Oradea de la s(ud)-v(est). Inamicul este bine fortificat pe linia Oradea—Salonta. Direcția (generală) este: Mierlău—Regele Ferdinand. Înaintarea se face pe două coloane, pentru a ajunge prima [dată] la Șauacu—Apateu, iar cea de-a doua linie Leș—Nojorid.

Între timp, sosește ordinul telefonic al C(orpului de) A(rmată), ca pînă în seara zilei, Divizia să intre în Oradea Mare, pe la v(est), deoarece Divizia 337 duce lupte de stradă în oraș.

În conformitate cu acest ordin, Divizia pornește pe o singură coloană pe șoseaua: Hidișelul de Jos—Băile Felix—Sînmartin—Nojorid—Oradea Mare.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 8 contrapagină)

12

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Mărti, 26 septembrie 1944, Holod—Lăzăreni

Ordin de luptă nr. 33 (se primește la orele 3,00).

Stat Major Divizie „T.V.”, Holod, 25.09.1944 — 22.20. —

Divizia își continuă marșul în noaptea aceasta, pentru ca înainte de ivirea zorilor să ajungă în zona Calea Mare—Lăzăreni—Cărăndeni, unde după un popas de 2 ore să fie gata a relua mișcarea.

Toate unitățile se pun în marș la orele 23,00.

Regimentul 1 Artilerie rămîne în Holod.

Verbal se ordonă a pleca în dimineața zilei de 26.09.1944. (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 45)

13

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

27 septembrie 1944

În dimineața zilei, unitățile Diviziei continuă înaintarea conform ordinului C(orpului de) A(rmată) din seara zilei de 26 septembrie 1944. (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 109)

14

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 27 septembrie 1944

La orele 14,00, Regimentul a intrat în satul Cihei, unde a ocupat un dispozitiv articulat de cantonare.

Batalionul 3 a fost trimis înainte și a ocupat o poziție de apărare în satul Nojorid.

De la orele 16,00, Batalionul 2 a fost împins pînă la pădurea Nojorid, unde a stat tot în dispozitiv articulat.

La orele 18,00, aviația inamică a executat un puternic bombardament asupra Regimentului nostru în satul Cihei, producîndu-ne următoarele pierderi: morți 27. răniți 70.

Pierderile au fost mai mult la neîmbatalionate, artilerie și căruțele Batalioanelor și la trenurile de luptă sovietice care erau masate pe drumurile satului.

La orele 17,00, Regimentul a primit ordin[înul] de operație nr. 35, prin care se ordonă ca Regimentul să ocupe o poziție pe linia 1, pe marginea Oradiei.

La orele 20,00, toate unitățile se dirijează către noua poziție, iar la orele 24,00 Batalioanele au intrat pe poziție, schimbînd Regimentul sovietic.

Poziția era în unele locuri la o sută m[etri] de inamic, iar inamicul era foarte activ în afară de poziție, fiind prea împinsă și prea întuneric, legăturile cu unitățile s-au făcut foarte greu și de abia către dimineață.

Unitățile au intrat în dispozitiv ca în schiță. [...]

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 67)

15

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

27 septembrie 1944

Regimentul 2 Infanterie ocupă pozițiile pentru asigurarea Corpului, astfel:

- Batalionul 1 pe Căbești;
  - Batalionul 2 pe valea Holod și Pomezau;
  - Batalionul 3 pe valea Topa și încrucișarea Dușești.
- P(unct) C(omandă) Regiment: Copăceni.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 12)

16

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

27 septembrie 1944

Regimentul 3 Infanterie, în urma ordinului primit, are misiunea de a lua contactul cu inamicul pe direcția: cota 150 — șoseaua Oradea Mare—Salonta și a ataca învăluind pe la vest Oradea Mare, asigurându-și și flancul stîng descoperit.

Inamicul apără zona de s(ud)-v(est) Oradea Mare. Foc puternic de mitraliere și puști mitraliere de pe liziera orașului. Foc puternic de artilerie dinspre vest de Oradea Mare.

În timpul înaintării Regimentului și intrării în dispozitiv, la orele 11,00 — cinci avioane inamice au bombardat și mitraliat reg[imen]t[ul].

Pierderi:

- morți: 1 ofițer (Sublt. Bugoi Ioan, C[om]p[ania] mitr[aliere])
- răniți: 2 soldați.
- material distrus: două tunuri.

Regimentul 3 Infanterie atacă inițial cu Batalionul 3 de-a lungul șoselei, fiind primit cu foc de aruncătoare și arme automate dinspre șosea.

Neavînd legătura cu unitățile sovietice din dreapta, s-a(u) introdus și Batalionul II și III.

În urma ordinului de atac dat de Regiment, Batalioanele au ajuns pe liziera de sud-vest Oradea Mare.

Batalionul II a trecut de cazărmi și s-a oprit pe liziera orașului.

Batalionul III, către orele 17,50 a fost contraatacat de circa 40 maghiari. Contraatacul a fost respins.

Din cauza pericolului flancului stîng Batalionul III, s-a introdus și Batalionul I înapoia și în stînga Batalionului III.

La orele 18,30 — opt avioane inamice au mitraliat și bombardat eșalonul de căruțe și muniții și bateria 120 mm.

În urma acestei acțiuni a aviației inamice se înregistrează următoarele pierderi:

- morți 6 grade inferioare
- răniți 11 grade inferioare
- ofițeri răniți: 5

— cai morți: 24.

Avem absolută nevoie de munițiuni de toate calibrele, deoarece căruțele de munițiuni au fost incendiate de aviație.

Vecini: la dreapta și la aceeași înălțime cu Batalionul II stînga descoperită. Se ia hotărîrea de a rămîne în apărare, pentru ca în ziua de 28 septembrie să se continue atacul.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 26)

17

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

27 septembrie 1944

În baza ordinului de luptă nr. 35, Divizia are misiunea de a (înainta) pe la est Oradea Mare, pentru a ajunge în zona Episcopia B(ihorului).

Dispozitivul este următorul: Regimentul 1 Infanterie se găsește (la) dreapta Regimentului 3 Infanterie, pe direcția Tac—păduricea s(ud) Ovari—Fabrica de cărămizi. Ambele Regimente ajung pînă la Fabrica de cărămizi—cimitirul sud—Oradea—liziera s(ud)—Seleuș, cu toate că Regimentul 1 Artilerie este atacat între timp de aviația inamică (și) este violent bombardat, producîndu-i pierderi însemnate în oameni, cai și materiale.

Postul de Comandă al Diviziei se deplasează la Băile (Felix). La orele 6,00, inamicul atacă Divizia 337, care se retrage spre (zona) de e(st a) pădurii cca. Brad, descoperind astfel flancul drept al Diviziei. Inamicul ajunge pînă aproape de P(unctul de) C(omandă) al Diviziei noastre, care este nevoit să se mute la marginea de sud Băile Felix, unde rezistă cu elemente neînregimentate organizînd apărarea apropiată. Regimentul 2 Infanterie, care se găsea în marș prin Hidișelul de Jos, intră în dispozitiv de apărare a flancului drept al Diviziei. Aviația inamică este foarte activă, mitraliind și bombardînd localitatea Felix Băi și P(unctul de) C(omandă) al Diviziei.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 8)

18

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Miercuri, 27 septembrie 1944 — Lăzăreni—Băile Felix

La orele 1,30, Comandamentul Artileriei Diviziei transmite ord(inul) Nr. (f.n.), din 27 sept. 1944.

Divizionul Maior Popovici rămîne în Lăzăreni pînă primește ordin. Trupa se odihnește.

La orele 3,00 se primește ordin verbal de la Comandamentul Artileriei Diviziei de a trimite Divizionul 1 pe același itinerar, pentru a lua legătura cu Regimentul 1 Infanterie, căruia i se subordonează. (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 47)

19

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

28 septembrie 1944

În noaptea de 27/28 septembrie 1944, unitățile pe același loc ca în seara de 27 septembrie 1944. De asemeni, se instalează în dispozitiv de apărare și Regimentul 2 Infanterie, mai puțin un Batalion care era în apărare la Căbești iar o Companie din Batalionul 2, conform ordinului Corpului 33 Armată, la paza P(unctului de) C(omandă) Corp.

Divizionul 3 Artilerie a rămas la Holod, din lipsă [de] mașini.

În dimineața zilei se simt pregătiri intense din partea inamicului, în vederea atacului care se declanșează cu violență către ora 9,00, pe direcția șoselei Hidișelul de Jos, în flancul stîng al Regimentului 2 Infanterie, și pe direcția Haieu—Cordău. În timpul acesta sosește un Colonel de la Brigada 6-a moto sovietică, din dreapta Diviziei, pentru coordonarea acțiunii și a face legătura cu Divizia 1-a Română „T.V.” (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 110—111)

20

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

Ziua de 28 septembrie 1944

Dimineața liniște pe poziție, pe la orele 11 puternice forțe de infanterie și care de luptă inamice au atacat sectorul vecinilor din dreapta, la Divizia 337 sovietică, atingînd și flancul drept al Batalionului 3, care era în linia 2-a și care a fost nevoit să se restrîngă puțin.

În cursul zilei, pe la orele 14, apoi pe la orele 15 și 17 inamicul a atacat puternic Batalionul 3, dar pe care nu l-a putut cînti de pe poziție.

În aceste lupte s-a distins în mod deosebit Maiorul Serghie, comandantul Batalionului 3.

Inamicul și-a concentrat atacul, în tot cursul zilei, în sectorul Diviziei 337 sovietice, care a fost nevoită să se replieze, lăsîndu-ne mult flancul nostru descoperit.

În tot cursul după amiezei, aviația inamică a fost foarte activă, bombardînd mereu poziția noastră și depozitele de munițiuni din interiorul poziției.

Inamicul a ajuns în cursul zilei pînă la Sînmartin și Cihei, iar pe la orele 20,00 tancurile inamice se găseau în spatele P(unctului de) C(omandă) (al) Regimentului, la circa 500—600 m, și trăgeau puternic asupra lui.

Conform ordinului primit verbal de la Divizie, Batalioanele 2 și 3 au fost retrase pe marginea de nord-est a pădurii Nojoridului, iar Batalionul 1 a rămas mai departe în legătură la stînga cu Regimentul 3; în dispozitivul acesta s-a rămas pentru noapte.

În cursul nopții a mai venit și a intrat pe poziție, în flancul drept al Regimentului, lipit la stînga de Batalionul 3, un Batalion de Vînători de Munte, care avea misiunea de a asigura flancul drept al Regimentului, dinspre satul Cihei.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 68)

21

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

28—29 septembrie 1944

Inamicul, cu o grupare puternică de tancuri și infanterie, sprijinită de aviație, a atacat pozițiile Regimentului 2 Inf(anterie), ce se afla în rezerva Diviziei; a fost nevoit să se replieze.

Regimentul ocupă poziții între Băile Felix—Apatcu și Cordău.

P(unctul) C(omandă) Regiment la Băile Felix.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 12)

22

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

28 septembrie 1944

În cursul nopții s-au întîmplat următoarele:

Un contraatac pregătit de mitraliere și aruncătoare, între orele 0,10 a fost respins, alt contraatac la orele 1,20, la fel pregătit, a fost respins. La orele 5,00, pregătirea cu aruncătoarele, artileria, nu a mai fost desfășurată.

În partea de vest a orașului s-a auzit zgomot de tancuri; s-au luat toate măsurile necesare.

La ora 1400 a sosit un tren de marfă în Oradea Mare, în care se găsea munițiuni și armament.

Pierderi cauzate inamicului: morți 23, răniți 30, un avion doborât, pilotul rănit luat prizonier.

Regimentul a avut pierderi: morți — ofițeri 1, trupă 10; răniți — ofițeri 2, trupă 45; dispăruți — trupă 2.

Vecini: la dreapta, legătura intimă cu Regimentul 1 Infanterie; stînga descoperită.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 26)

23

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

28 septembrie 1944

În noaptea de 27/28 sept. 1944, unitățile se găsesc în același dispozitiv ca în același dispozitiv ca în seara de 27 septembrie. Regimentul 2 Infanterie intră în dispozitiv de apărare, mai puțin un Batalion, care se găsea în apărare la Căbești. Divizionul 3 din Regimentul 1 Artilerie a rămas la Holod, din lipsă de mașini.

La orele 9,00, inamicul declanșează un puternic atac pe direcția șoselei Hidișelul de Jos, în flancul stîng al Regimentului 2 Inf(anterie) și pe direcția Haieu—Cordău.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 9)

24

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Joi, 28 septembrie 1944, Băile Felix—Apateu

Inamicul în Oradea Mare.

Regimentul 1 Infanterie, cu Batalionul 1 în dreapta, Batalionul 2 în stînga și Batalionul 3 în eșalonul 2, la s(ud) de Oradea, cu limita dreaptă pe Fabrica de bere și limita stîngă pe cimitir.

Regimentul 3 Infanterie în Oradea.

Regimentul 2 Infanterie pe înălțimile e(st) Băile Felix.

Stat Major Regiment revine la orele 5,00 în Băile Felix.

La orele 8,00, inamicul contraatacă puternic, însoțit de care de luptă, pe direcția Cluj—Oradea, lovind în flanc Divizia 337. Unitățile sovietice se retrag, la fel și detașamentul de siguranță al Diviziei, împreună cu Regimentul 2 Infanterie.

Cad la datorie, pe cîmpul de onoare, Sublt. Șova Gheorghe, locțiitor pentru educație la Bateria de Stat Major a Regimentului, încă 3—4 grade inferioare și răniți sînt vreo 10.

Atacul inamic este combinat cu aviația, care produce mari pierderi mijloace-lor de transport.

Ca măsuri de siguranță, Statul Major cu toate bagajele și Arhiva Regimentului a fost trimis înainte de începerea contraatacului inamic, împreună cu Șeful de Stat Major al Regimentului, la cîțiva km în urmă, iar la declanșarea atacului i s-a comunicat prin radio să se deplaseze pînă la Holod. (...).

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 5, f. 48)

25

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

29 septembrie (1)1944

În zorii zilei, Regimentul Infanterie reocupă vechiul dispozitiv. În timp ce executa această operațiune, în dreptul păduriceii n(ord)-v(est) Cihei este atacat în flancul drept de cca 12 care grele și mai multe tanchete. Comandantul Regimentului 1 Infanterie raportează că nu mai poate stăpîni situația, unitatea sa fiind împrăștiată. Inamicul interceptează șoseaua și ajunge la Nojorid, căzînd astfel în spatele Regimentului 3 Infanterie.

Tot în acest timp, unitățile Diviziei au dus lupte crîncene cu tancurile și cca un Regiment de infanterie un Regiment de infanterie inamic, sprijinit de aviația de asalt și vînătoare.

Regimentul 1 Infanterie se retrage în dezordine.

O grupă de 30 tancuri grele și mijlocii s-au strecurat în direcția Nojorid, pătrunzînd în spatele Regimentului 3 Infanterie, care de asemenea s-a retras în direcția 1 km e(st) Chișirid. În cursul zilei, tancurile inamice au pătruns în satele Nojorid și Leș, pe care le-au ocupat. Cu mici grupuri din Regimentul 3 Inf(anterie) se reușește restabilirea unui dispozitiv pînă în seara zilei, cu care se apără satele Chișirid—Apateu. Regimentul 2 Infanterie, în rezerva Diviziei, în pădurea de la cota 190 (sud-est Chișirid).

P(unctul) C(omandă) Divizie, în zorii zilei, se mută din satul Apateu, la 1 km vest-Apateu, în cazemate, iar la orele 19 la Șauaieu.

La cazemate, pentru noaptea de 29/30 septembrie 1944, rămîne pentru legătura cu unitățile maiorul Gavrilesco și căpitanul Tulea.

În tot timpul zilei, ofițerii din statul Major procedează la adunarea fugarilor și reorganizarea unităților.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 112, *Pe drumurile biruinței. 23 August 1944—12 mai 1945*, Buc., Ed. Militară, 1984, p. 215).

26

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 29 septembrie 1944

Regimentul și batalionul de vînători de munte a ocupat noua poziție în cursul nopții.

Pămîntul fiind prea tare, oamenii deși au lucrat ca să se organizeze toată noaptea la teren și să-și facă adăposturi bune contra tancurilor, n-au putut să le termine pînă în zorii zilei.

Imediat ce s-a ridicat ceața de dimineață, inamicul a atacat puternic cu care de luptă și infanterie de la mică distanță și din flancul drept al regimentului.

Pandurii Regimentului au rămas pe poziție și au tras în infanteria inamică dar, dat fiind masa de care de luptă inamice și găurile care nu-i puteau păzi de carele de luptă, au fost nevoiți să se replieze pînă între satele Apateu și Chișirid, unde

s-au oprit în apărare către orele 16,00, în zona cazematelor de la vest de satul Apatou.

Satul Chișirid era ocupat de inamic. O parte din unitate s-a repliat mai mult și chiar foarte mult, așa că pe poziție nu au fost decît foarte puțini din întreg regimentul.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 69)

27

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

29 septembrie 1944

Regimentul a fost atacat în flancul drept și spate de tancuri și infanterie, fapt pentru care Divizia a fost forțată să ordone retragerea pe o nouă poziție la sud de Chișirid.

În urma acestui atac, Regimentul are următoarele pierderi:

- morți: ofițeri 3;
- morți: trupă 66;
- răniți: ofițeri 8;
- răniți: trupă 61;
- dispăruți: 450.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 28

28

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII A COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

29 septembrie 1944

În zorii zilei, în timp ce Regimentul 1 Infanterie ocupa vechiul dispozitiv, este atacat din flancul drept de cca. 12 tancuri grele și mai multe tanchete, interceptînd șoseaua și ajungînd la Nojorid, în spatele Regimentului 3 Infanterie. Comandantul Regimentului 1 Infanterie raportează că nu mai poate stăpîni situația, deoarece unitatea sa este împrăștiată, retrăgîndu-se în dezordine.

În acest timp, celelalte unități duceau lupte crîncene cu cca. un Regiment de infanterie, susținut de tancuri și aviație.

Regimentul 3 Infanterie se retrage în direcția 1 km. e(st) Chișirid.

Tancurile inamice pătrund în satele Chișirid, Nojorid și Leș, ocupîndu-le. Se restabilește (un) dispozitiv de apărare cu elemente din Regimentul 3 Infanterie, care reușesc să apere satele Chișirid și Apatou.

Postul de comandă al Diviziei se mută în zorii zilei în cazematele de la 1 km. vest Apatou, iar la orele 19 la Șăuaieu.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 9)

29

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Vineri, 29 septembrie 1944, pădurea s(ud)-v(est) Apateu

La orele 00,00, Domnul Comandant al Regimentului trimite la Divizionul 1. ce se găsea în Nojorid, pe Locot. Negulescu Nicolae, cu următorul ordin:

Divizionul 1 va sprijini, în dimineața zilei de 29.09.1944, Regimentul 1 și 3 Infanterie, care se vor organiza pentru apărare în zona Regimentului 1 Infanterie, pe liziera n(ord)-e(st) pădurea Nojoridului.

Regimentul 3 Infanterie la stînga. Regimentul 1 Infanterie la n(ord)-v(est) Nojorid.

Inamicul fiind la s(ud) de Oradea, dispunînd de care de luptă mijlocii și grele (pînă acum circa 30) și de aviație.

Bateria 2-a și 1-a din 7 piese de 76 mm, sprijin direct a Regimentului 1 Infanterie, bateria 3-a în sprijin direct al Reg(imentului 3 Inf(anterie).

Dimineața, la orele 8,30, inamicul contraatacă, iar Regimentele 1 și 3 Infanterie sînt silite să se retragă, rupînd lupta. Care de luptă inamice (atacă) orice încercare de a rezista.

Divizionul 1 este silit să iasă din poziție și să se retragă spre Tinca.

Prin trageri directe distruge un cuib de armă automată și 1 tun a.t. (...)

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 49—50)

30

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

30 septembrie (1)1944

În noaptea de 29/30 septembrie 1944 se primește ordinul C(orpului de) A(rmată) pentru apărarea poziției actuale. Înaintarea inamicului fiind oprită, se continuă adunarea și regruparea fugarilor. Unitățile se organizează pentru aparate pe linia: Regimentul 1 Infanterie: pădurea 1½ km. Apateu — n(ord)-v(est) marginea Apateu, pînă la liziera est-Chișirid. Regimentul 3 Infanterie: marginea sud-vest Apateu și marginea de nord Păușa. Regimentul 2 Infanterie, cu un efectiv de 180 oameni, ocupă linia 1 km. nord-est Cordău.

Se ordonă Batalionului 1 din Regimentul 2 Infanterie (rămas la Căbești) să se deplaseze imediat, pentru a ajunge imediat, în două etape, la Divizie, în satul Șauaieu.

La orele 12,00. Regimentul 1 Infanterie ocupă satul Chișirid.

Comandantul Diviziei hotărăște: cu rămășițele Regimentului 3 Infanterie în seara zilei să [se] ocupe linia: marginea nord Chișirid—marginea nord pădurea 2 km, vest Chișirid. Pînă la orele 19,00, se realizează următorul dispozitiv de apărare: Regimentul 3 Infanterie apără sectorul: satul Chișirid — drumul de care din spatele pădurei satul Păușa, cu linia principală pe liziera de nord a satului și pe creasta militară a înălțimei de la vest (în legătură la dreapta cu Brigada 2 Moto).

Regimentul 1 Infanterie pe linia cazematelor vest Apateu (Chișirid).

Regimentul 2 Infanterie se regroupează, schimbă poziția, ocupă poziția pe cota 190 și trece în rezerva Diviziei. La dreapta, Divizia 337.

Domnul Comandant al Diviziei a adunat în seara zilei comandantii de unități, instructorii lor și locuitorii lor pentru munca de educație, pentru comunicări de ordine în vederea stringerii fugarilor și punerea Diviziei în ordine. La orele 23,00 se dă ordinul de luptă nr. 36.

Inamicul în apărare pe satul Leș și în fața satului Chișirid. Divizia vremelnic în apărare în sectorul: șanțul A(nti) T(anc) (vest Apateu), pădurea vest Chișirid (exclusiv)—Șauaieiu.

La dreapta Divizia 337, la stînga Brigada 2 Moto.

Regimentul 2 Infanterie în rezerva Diviziei. Artileria grupată într-o singură grupare, sub comanda Lt. Colonel Petrini. În tot cursul zilei au fost observate, personal de comandantul Diviziei, mișcări de tancuri, mașini cu trupe, artilerie motorizată și infanterie de la Oradea Mare spre Nojorid și Leș.

P(unct) C(omandă) Divizie: Șauaieiu.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 112—113)

31

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

30 septembrie 1944

Înaintarea inamicului este oprită și se procedează la reorganizarea poziției. La orele 12,00, Regl[imen]t[ul] 1 Inf[anterie] ocupă satul Chișirid. Unitățile se regroupează, ocupînd poziția și execută lucrări de săpă. Statul Major al Diviziei, prin organele sale, continuă adunarea fugarilor, regrouparea și trimiterea lor la unități.

În tot cursul zilei s-a observat la inamic mișcări de tancuri, mașini cu trupe, artilerie motorizată și infanterie de la Oradea Mare spre Nojorid și Leș.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 9)

32

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

30 septembrie 1944

În urma ordinului Diviziei, Regimentul dă următorul ordin de operație Nr. 1:

ORDIN DE OPERAȚIE Nr. 1

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie, Păușa, 30.IX.1944

Ora 19,00

1. Inamicul în apărare pe satul Leș și în fața satului Chișirid.

2. Regimentul 3 Infanterie apără sectorul: satul Chișirid — drumul de care din spatele pădurii — satul Păușa, cu linia principală pe liziera de nord a satului și pe creasta militară a înălțimii de vest.

Lucrări de sapă, genuliere în picioare.

3. La dreapta apără Regimentul 1 Infanterie. Limita de despărțire: colțul de est al satului Chișirid. La stînga apără o Brigadă rusă motorizată. Limita de despărțire drumul din spatele pădurii.

4. Hotărîre: se apără sectorul încredințat, sprijinindu-mă pe înălțimile dela vest Chișirid, iar în caz de atac puternic să mă sprijin pe satul Păușa, distrugîndu-l prin contraatac.

5. Batalionul II ocupă (...) apără jumătatea de vest a satului Chișirid(d), cu linia principală pe liziera de nord a satului.

Batalionul II ocupă și apără jumătatea de vest a satului Chișirid și înălțimea de la vest de sat pînă la arătura neagră, cu linia principală pe liziera de nord a satului și creasta militară la înălțimea de la vest de sat.

6. Sprijină Divizionul Popovici. Execută trageri conform tăbliței de trager(i) și la cererea infanteriei.

Va executa trageri la cele două păduri din fața satului Chișirid (partea de nord) la colțul de n(ord)-e(st) al pădurei Leș.

Un pluton din Bateria 76 mm, poziție de tragere în viroaga de la n(ord) satul Chișirid.

7. Siguranța: flancurilor prin grija batalioanelor, prin cîte o grupă de pușcași. Siguranța A.A. și A.T., prin grija Batalioanelor. Idem, siguranța antichimică. Apărarea antitanc pe satul Chișirid, prin Bateria căpitan Rădulescu.

8. P(unctul de) C(omandă) colțul d(in) n(ord-e(st)) satul Păușa.

P(unct) improspătare cu munițiuni la grupul de case din satele Păușa și Șauaieu.

P(unct) medical tot grupul de case, spatele în satul Șauaieu.

Rapoarte din oră în oră și ori de cîte ori situația cere.

9. Înlocuitor: primul — șeful de stat Major, al doilea căpitan Fotescu.

Comandantul Regimentului 3 Infanterie,
Lt. Colonel Dinescu

Șeful de Stat Major,
Maior Stanciu C.

Din cauza pierderilor suferite, Regimentul s-a organizat pe trei Batalioane în satul Șauaieu și Păușa, după care în cursu(l) serei s-a instalat în apărare în Chișirid și Leș.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 28)

33

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 30 septembrie 1944

S-a reînceput reorganizarea Regimentului și completarea chiar pe poziție fiind.

Au început să se adune și să vină mereu oameni și armament.
Din ce în ce sîntem mai tari pe poziție.

S-a luat legătura la dreapta cu Divizia 337 Sovietică, care se găsește pe marginea satului Apateu.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 69).

34

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

30 septembrie (1)944

Regimentul 2 Infanterie se găsea în rezerva Diviziei, în zona cota 190, cu misiunea:

a) Apărarea contra unui atac din direcția Păușa și n(ord) Păușa;

b) A contraataca în direcția satului Chișirid.

P(unct) C(omandă) Regiment, cota 190.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 12)

35

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Sîmbătă, 30 septembrie 1944, Șauaieu

La orele 4,00, Domnul Comandant al Regimentului ordonă prin radio Divizionului 1 să schimbe de poziție din zona n(ord) Păușa în zona s(ud)-e(st) Păușa.

La orele 6,30, Divizionul I, conform ordinului de luptă verbal este amplasat la s(ud)-e(st) Șauaieu.

Divizionul 3, compus numai din Bateria 7-a și 8-a, conform ordinului de luptă verbal, ocupă poziție astfel:

— bateria 7-a din 3 piese la intrarea de n(ord) Șauaieu.

— bateria 8-a cu două piese la intrarea de n(ord) Șauaieu, cu o piesă 500 m, n(ord) ieșirea din pădurea cu drumul Șauaieu—Apateu, cu o piesă la 100 m v(est) această ieșire.

— bateria 9-a numai cu trei piese se găsește în Holod, din cauza mijloacelor de transport.

Divizionul 1 sprijină Regimentul 3 Infanterie, amplasat la n(ord) de Păușa iar Divizionul 3 sprijină Regimentul 1 Infanterie, amplasat la n(ord) Chișirid și n(ord) Apateu.

La orele 22,00, sosește și Bateria 9-a împreună cu Statul Major al Regimentului, care ia măsuri ca în ziua de 1.10.1944 să se instaleze în pădurea s(ud)-e(st) Chișirid.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 50

36

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

1 octombrie (1)1944

Unitățile Diviziei în apărare pe aliniamentul din ziua de 30 septembrie 1944. Se organizează la teren și se execută lucrări de sapă. Statul Major al Diviziei, prin organele sale, continuă adunarea fugarilor, regruparea și trimiterea lor la unități.

La orele 16,00, inamicul atacă puternic din direcția Nojorid, în sectorul Regimentului 3 Infanterie, care părăsește poziția și se împrășteie. Se reușește totuși, cu mare greutate, regruparea a două batalioane, care se mențin pe poziție. Regimentul se regroupează pe liziera de vest a pădurei nord Șauaieu. Ofițerii din Statul Major al Diviziei au fost trimiși pe câmp, pentru adunarea fugarilor din Regimentul 3 Infanterie.

La orele 19,00, în urma ordinului primit de la C(orpul de) A(rmată), se face cunoscut că Divizia 1-a Română, face parte din Armata 6-a Blindată (Armata de Gardă Stalingrad), cu care urmează să se acționeze în ziua de 2 octombrie (19)44.

În urma atacului inamic și a replierei Regimentului 3 Infanterie, inamicul la orele 22,30 ocupă satele Păușa și Chișirid.

La orele 23,00, se primește ordinul C.A., pentru atacul din ziua de 2 octombrie 1944.

În același timp sosește în satul Șauaieu o unitate de care de luptă (Brigada 22 tancuri). Comandanții unității blindate iau contactul cu Statul Major al Diviziei, pentru stabilirea planului de operațiuni.

În cursul zilei, Domnul Comandant al Diviziei a fost la C(orpul de) A(rmată) pentru a raporta situația Diviziei și a primi ordine. În timp ce se reîntoarce la Divizie pe șoseaua Husasău—Miersig a fost grav rănit, în urma unui bombardament de artilerie inamic.

Comanda Diviziei pînă la vindecarea Domnului Colonel Cambrea o preia Locot. Colonel Haupt.

P(unctul de) C(omandă) Divizie: Șauaieu

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 113—114)

37

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

Ziua de 1 octombrie 1944

La orele 1,00 a venit ordinul de operație nr. 37, prin care Divizia ordonă că Regimentul 2 va ataca pentru a cuceri satul Chișirid, iar Regimentul 1 în eșalonul 2 să facă legătura la stînga cu Regimentul 2 (Infanterie).

Ordinul s-a executat întocmai.

P(unctul de) C(omandă) Regiment: cazematele vest Apatcu.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 69

38

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

1 octombrie (1)944

Conform ordinului de luptă nr. 37, Regimentul 2 Infanterie atacă pe direcția: Păușa—liziera v(est) Chișirid, urmînd după Brigada 22 tancuri, imediat ce a fost depășit.

Regimentul, fiind sprijinit și de gruparea PP Nr. 2, Maior Popovici.

Regimentul cucerește satul Păușa, fiind la cca. 800 metri s(ud) satul Leș.

P(unctul de C(omandă) Regiment, colțul dinspre s(ud)—e(st) p(ă)d(urea) s(ud) Leș.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 12—13)

39

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

1 octombrie 1944

Divizia dă următorul ordin de luptă:

ORDIN DE LUPTĂ Nr. 37

Stat Major, Divizia 1-a Română, Șauaieu, ora 24,00/1.X.1944, harta 1/100.000

1. Inamicul din Diviziile 12, 9 și 4 Infanterie ungurești și din Diviziile 15 și 23 tancuri apără puternic Oradea Mare, urmărind și contraatacînd Corpul 33 sovietic. Satele Leș—Chișirid și Păușa sînt ocupate de inamic.

2. Divizia 1-a Română, împreună cu Brigada 22 tancuri, atacă pe direcția Păușa—Chișirid—Nojorid—păduricea nord-vest Oradea Mare, pentru a pune stăpînire mai întîi pe șoseaua Nojorid—Leș, apoi în colaborare cu Corpul 33 sovietic și Brigada 6 tancuri, să ocupe Oradea Mare.

3. La dreapta atacă Divizia 337 infanterie cu Brigada 6-a tancuri, pe direcția generală Cordău—Oradea Mare.

Limita de despărțire Gepiș (8876) inclusiv, Nojorid inclusiv, Oradea Mare (exclusiv).

La stînga atacă Brigada 20 tancuri pe direcția generală Leș—Sîntandrei—Sîntion.

4. Am hotărît: ca urmărind(d) Brigada 28 tancuri s(ă) atac cu Divizia pe două eșaloane.

5. Regimentul 2 Infanterie atacă pe direcția Păușa, liziera vest Chișirid, pornind după Brigada 22 tancuri, imediat ce a fost depășit. Este sprijinit de subgruparea P.P. Nr. 2 (maior Popovici).

6. Regimentul 3 Infanterie atacă pe direcția cota 192 Chișirid—Nojorid, urmînd după Brigada 22 tancuri, în dreapta Regimentului 2 Infanterie, după cucerirea satului Păușa.

Este sprijinit de subgruparea P.P. (nr. 3) maior Atomei.

7. Regimentul 1 Infanterie, eșalonul 2 al Diviziei, urmează în urma Regimentului 3 Infanterie, imediat după cucerirea satului Chișirid.

8. Artileria:

Gata la o(r)a: 6,00/2.X.1944.

Artileria se grupează într-o grupare pe două subgrupări.

Pregătirea artileriei 30 minute, conform ordinului Comandamentului artileriei.

9. Tancuri: Brigada 22 tancuri se grupează în zona sud-Păușa, la 24,00/1.X.1944, de unde va porni la înaintare.

10. Apărarea a.t.: materialul a(nti) t(anc) al Regimentelor de infanterie se va mișca în dispozitiv de infanterie, formînd siguranța a.t., gravitînd pe flancul drept.

Batalionul din Divizionul a.t., pe liziera pădurii sud-vest Chișirid se va deplasa la ordin.

11. Legături: radio și prin agenți.

12. P(unct de) C(omandă): Șauaieu (?) se va mișca de axul de mișcare.

Comandantul Diviziei 1-a Infanterie Română,

Colonel Cambrea Nicolae

*Șeful de Stat Major,
Colonel Teclu Iacob*

Pe baza acestui ordin, Regimentul dă ordinul de mai jos:

ORDIN DE LUPTĂ Nr. 2

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie, Chișirid, ora 6,00, 2.X.1944.

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie, Chișirid, ora 6,00, 2.X.1944.

1. Inamicul apără puternic punctele Nojorid—Oradea Mare, dispunînd de tancuri și aviație.

2. Regimentul 3 Infanterie, sprijinit de Brigada 22 tancuri, atacă pe direcția: Chișirid—Nojorid, pentru a pune cu orice preț stăpînire, pînă în seara zilei de 2.X.1944, orele , pe Oradea Mare.

3. Pe dreapta atacă Divizia 337 rusă.

În stînga atacă Regimentul 2 Infanterie.

4. Regimentul 3 Infanterie atacă cu două Batalioane în eșalonul I, Batalionul II în eșalonul II, manevrîndi pe la est satul Nojorid.

5. Batalionul I dreapta, atacă pe direcția satul Chișirid—cota 151—Nojorid, atacînd de front satul Nojorid.

Batalionul III atacă pe direcția cota 139, marginea de est Nojorid, manevrînd pe la est satul.

Batalionul II în eșalonul II în măsură a depăși sau a intra în prima linie a atacului.

Bateria 45 mm sprijină acțiunea Batalionului III.

Bateria 76 mm la dispoziția Regimentului, fiind în măsură a sprijini acțiunea celor două Batalioane din linia I-a, dacă nu vor avea de primit alte misiuni dela Comandamentul artileriei.

Pregătirea atacului timp de 30 minute.

Execuția atacului, la depășirea Batalioanelor de către carele de luptă și la semnal, fluere lungi repetate.

Se pornește la atac urmînd îndeaproape tancurile.

Sprijinul atacului: bombardamente succesive; focul tancurilor și în special focul pe care îl vor organiza comandanții de Batalioane cu tunurile de 45 mm și aruncătoarele lor.

6. Protecția tancurilor: infanteria are datoria să protejeze tancurile, organizîndu-se grupe de buni trăgători, care vor distruge v(înătorii) de care inamici P.T.R.; care vor trage în flancul tancurilor ce vor ataca din flanc și spate; organizarea distrugerii tunurilor A.T. inamice cu ajutorul focului aruncătoarelor și a tunului A.T.

Organizarea distrugerii cimpurilor de mine și a baricadelor ce s-ar o(pune) carelor.

7. Siguranța A.A. și A.T., prin grija Batalioanelor.

Legătura cu aviația prin jalonare, care se va face la cererea avioanelor. Legătura cu Divizia prin radio, cu Batalioanele prin agenți.

8. P(unct de) C(omandă) Regiment la Batalionul I, urmează axul de mișcare.

Evacuări în Chișirid, spatele Regimentului inițial la Chișirid, ulterior în Nojorid.

Comandantul Regimentului 3 Infanterie,
Locot. Colone(l) Dinescu Ștefan

Șeful de Stat Major,
Maior Stanciu

Acest ordin nu s-a putut executa din cauza superiorității din forță a contra-atacului inamic. În seara zilei de 1 octombrie, inamicul cu tancuri și infanterie a atacat Regimentul în flancul stîng, ajungînd pînă la postul de comandă.

Flancul stîng al Regimentului s-a repliat pe pădurea de la est Păușa. Se ră-mîne în apărare pe satul Chișirid.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 28—32.

40

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauaieș, 1 octombrie 1944

Către orele 24,00, 1 X 1944, s-a primit ordinul Diviziei nr. 37, cu următorul conținut:

1. Inamicul din Diviziile 12, 9, 4 Inf[anterie] maghiară și din Diviziile 13, 23 tancuri, apără puternic Oradea Mare, manevrînd și contraatacînd Corpul 33 Sovietic. Satele: Leș—Chișirid—Păușa sînt ocupate de inamic.

2. Divizia 1-a Română, împreună cu Brigada 22 tancuri, atacă pe direcția: Păușa—Chișirid—Nojorid—Fisler, păduricea n(ord)-v(est) Oradea Mare, pentru a pune stăpînire pe șoseaua Nojorid—Leș, apoi în colaborare cu Corpul 33 sovietic și Brigada 6 tancuri să ocupe O(radea) Mare.

3. La dreapta Divizia 337 Infanterie, la stînga Brigada 20 tancuri.

4. Comandantul Diviziei hotărăște să urmărească Brigada 22 tancuri și să atace cu Divizia pe două coloane.

Artileria gata la ora 6,00, 2 X 1944.

Artileria se organizează într-o grupare pe două subgrupări.

Pregătirea de artilerie 20 minute.

5. Divizionul A.T., în rezerva mobilă, pe liziera s(ud)-e(st) Chișirid.

După primirea acestui ordin, Comandantul Artileriei dă Ordinul de luptă R(egimentului) 1 Art(ilerie) și subunităților de artilerie de la Regimentele de infanterie.

Deoarece situația angajează tancurile cu care trebuia să atacăm în alt sector, inamicul interceptînd șoseaua Miersig, acțiunea noastră nu mai are loc în legătură cu tancurile.

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 10)

41

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Duminecă, 1 octombrie 1944, pădurea sud-e(st) Chișirid

Inamicul pe satele Leș-Nojorid, infanterie puțină, circulație mare de tancuri, mașini blindate, mașini de comandament pe șoseaua Leș—Nojorid.

Regimentul 3 Infanterie, cu Batalionul 2 dreapta, Batalionul 1 stînga, la n(ord) Chișirid.

Regimentul 1 Infanterie cu două Batalioane în linie pe înălțimile ce leagă satul Chișirid, cu colțul n(ord) Apateu.

Divizionul 1 în sprijinul Regimentului 3 Infanterie.

Poziții de baterii: (...)

A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 50)

42

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

2 octombrie (1)1944

La ora 1,00 se transmite unităților Ordinul de luptă nr. 37 din 1 octombrie 1944:

1. Inamicul apără puternic Oradea Mare, urmărind și contraatacînd Corpul 33 sovietic.

2. Divizia 1-a Română, împreună cu Brigada 22 tancuri, atacă pe direcția: Păușa—Chișirid—Nojorid—Fisler—pădurea n(ord)-v(est) Oradea Mare, pentru a pune stăpînire mai întîi pe șoseaua Nojorid—Leș, apoi în colaborare cu Corpul 33 Armată și Brigada 6 tancuri, să ocupe Oradea Mare.

La dreapta atacă Divizia 337 Infanterie, cu Brigada 6 tancuri, pe direcția generală: Cordău—Oradea.

La stînga Brigada 22 tancuri, pe direcția generală: Leș—Sîntandrei—Sintion. Hotărîrea: urmînd Brigada 22 tancuri atac cu Divizia pe două coloane:

Regimentul 2 Infanterie atacă pe direcția Păușa—liziera v(est) Chișirid, pornind după Brigada 22 tancuri, imediat ce a fost depășit.

Regimentul 3 Infanterie, atacă pe direcția: cota 190—Chișirid—Nojorid, urmînd după Brigada 22 tancuri, în dreapta Regimentului 2 Infanterie, după cucerirea satului Chișirid.

Regimentul 1 Infanterie, în eșalonul 2 al Diviziei, urmează după Regimentul 3 Infanterie, imediat după cucerirea satului Chișirid.

La orele 3,00, comandanții Brigăzii 22 tancuri, sub conducerea Maiorului Niculescu, șeful secției a 2-a, pleacă la Regimentul 2 Infanterie, pentru a lua legătura cu Comandantul Regimentului.

În zorii zilei, Brigada 22 tancuri atacă în direcția Miersig, apoi spre Leș, în apropierea căruia a ajuns în dimineața zilei.

La orele 16,30, Regimentul 2 Infanterie atacă satul Păușa, în legătură cu acțiunea Brigadei 22 tancuri. Operațiunile sînt îngreuiate din cauza ploii. În timpul atacului, 20 avioane inamice bombardează sectorul Regimentului 2 Infanterie.

Regimentele 1 și 3 Infanterie nu acționează, ci rămân pe vechiul dispozitiv. *P(unct de) C(omandă) Divizie: Șauaieu.*

În noaptea de 1/2 octombrie 1944, Compania de Pistoale Automate, din Regimentul 2 Infanterie, pleacă la dispoziția Brigăzii 22 tancuri ca desanți, pentru acțiunea în direcția Miersig—Leș.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 114—115)

43

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 2 octombrie 1944

Regimentul se găsește în poziție de apărare.

Se sapă și se organizează poziția.

Aviația inamică zboară pe deasupra și este foarte activă.

Inamicul se manifestă prin trageri de artilerie.

P(unct) C(omandă) Regiment: cazematele vest Chișirid.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 69)

44

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

2 octombrie (1)944

Regimentul 2 Infanterie se găsește oprit în fața satului Leș. Batalionul Lisman în dreapta satului — e(st) Batalionul Malinovschi în stînga satului Leș — v(est).

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 13)

45

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

2 octombrie 1944

Se continuă apărarea satului Chișirid iar inamicul (în) apărare (pe) satul Nojorid. Bombardamentele violente de artilerie și aruncătoare din partea inamicului

ne produc următoarele pierderi: ofițeri morți 1 (locot. Buzatu Nicolae); trupă morți 3; ofițeri răniți 1; trupă răniți 10.

Se mențin legăturile la dreapta cu Regimentul 1 Infanterie iar la stînga și către Păușa cu Regimentul 2 Infanterie, apărînd acest sector și în cursul nopții.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 32)

46

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauaieu, 2 octombrie 1944

Inamicul se găsește la nord Apateu—Nojorid—Leș, dispunînd de care de luptă.

Regimentul 1 Infanterie se găsește pe înălțimile n(ord) Apateu.

Regimentul 3 Infanterie a reocupat la 7,00 Chișirid, aflîndu-se acum pe înălțimile n(ord) Chișirid.

R(egimentul) 3 Inf(anterie) se găsește în regiunea satului Păușa.

R(egimentul) 1 Art(ilerie), conform ordinului acestui Comandament, se organizează în două subgrupări și anume:

— subgr. PP Nr. 2, formată din Div(izionul) I, în sprijinul R(egimentului) 2 Inf(anterie);

— subgr. PP Nr. 3, formată din Div(izionul) III, în sprijinul R(egimentelor) 3 și 1 Inf(anterie).

Divizionul A.T. se găsește în dispozitiv, în valea imediat s(ud)-e(st) Păușa iar Compania A.A., repartizată pentru a face protecția R(egimentului) 1 Art(ilerie) și cu un Ploton, în spatele Diviziei.

Activitatea artileriei se manifestă prin trageri pe organizațiuni inamice la e(st) Nojorid și pe grupe de inf(anterie); s-au văzut efecte de neutralizare și distrugere.

Consum: pentru 76 mm: 408 lovituri; pentru 122 mm: 102 lovituri.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 10)

47

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

3 octombrie (1)944

În cursul nopții de 2/3 octombrie 1944, inamicul acționează în sectorul Diviziei, cu rare focuri de artilerie și arme automate. La orele 10,00, Regimentul 2 Infanterie atacă satul Leș, susținut de carele de luptă. Din cauza rezistenței puternice a inamicului, atacul s-a oprit la 700 metri sud liziera, satului Leș.

La orele 13,00, începe atacul Regimentului 3 Infanterie, după o pregătire de artilerie de 10 minute, în direcția v(est) Nojorid.

Regimentele 3 și 1 Infanterie progresează și ajung la șosea. Regimentul 1 Infanterie ajunge la liziera satului Nojorid. Regimentul 2 Infanterie se oprește din cauza focului puternic. În timp ce Regimentul 1 Infanterie a ajuns la liziera satului Nojorid, inamicul contraatacă puternic, susținut de 12 care și Regimentul se retrage pe poziția de unde a pornit atacul în dimineața zilei.

Regimentul 3 Infanterie rămâne pe linia atinsă.

Se dă ordin Batalionului Maior Coman din Reg[imen]t(ul) 2 Infanterie să se regrupeze din zona cotei 190 și să se dispună în apărarea satului Chișirid.

Operațiunile sînt mult îngreuiate din cauza ploii care a durat toată ziua.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Șauaieu.

A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 115)

48

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 3 octombrie 1944

Zi ploioasă și frig. A plouat în tot timpul nopții. Pe la orele 10,00 a venit ordin telefonic ca Regimentul să atace și să pună stăpînire pe satul Nojorid.

S-a organizat și s-a pregătit atacul care era coordonat și cu cel al Diviziei 337 din dreapta.

La ora 14,30 s-a început atacul.

Batalionul I a progresat mult, intrînd cu Compania 2-a pînă în satul Nojorid la biserică, iar cu restul în dreapta satului.

Inamicul a declanșat un contraatac puternic de care și infanterie, pe care pandurii au încercat să-l oprească, dar, nefiind îngropați la teren și carele de luptă începînd să-i strivească, au fost nevoiți să se retragă pe vechea poziție.

Pierderi: morți 20, răniți 35.

Atacul n-a reușit, Regimentul se găsește pe vechea poziție.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 69—70)

49

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

3 octombrie (1)944

Regimentul primește misiunea de a ataca pe direcția satului Leș, avînd obiectiv înălțimea imediat n(ord) Leș. Regimentul a atacat cu 2 batalioane în linia I-a (Batalionul 2 și 3) dreapta, avînd în rezervă Compania pistolari, sprijinită de 8 tancuri din Brigada 22.

Pierderile grele suferite: 8 tancuri arse, 6 ofițeri (5 români și unul sovietic) răniți+32 trupă, au făcut ca Regimentul să se oprească pe liziera de s(ud) a satului, la 3—7 sute metri.

Batalionul 3, mai are următorul efectiv: 2 ofițeri sovietici, 10 ofițeri români, 51 trupă. Armament: 2 puști mitraliere, 1 aruncător 82 mm.

Pierderi la Batalionul 3: 12 morți(i) și 16 răniți; 4 ofițeri răniți: cpt. Valeanschi S., Lt. Scurtu S., Lt. Stratulat Const., Slt. Urmarea Anghel.

Regimentul a trecut în apărare. Batalionul 2 în stînga șoselei Miersi(g)—Leș pînă la caroul 62.02. (...)

P(unctul de) C(omandă) Regiment: colțul dinspre s(ud)-e(st) pădurea s(ud) Leș.
(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 13)

50

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

3 octombrie 1944

Regimentul 3 Infanterie, sprijinit de artilerie, atacă în direcția vest satul Nojorid, cu scopul de a intercepta șoseaua Leș—Nojorid, pentru a putea pune mîna pe prizonieri, pe această șosea fiind circulație abundentă de autovehicole și, ca atare, [a] captura documente din care să putem determina unitățile, tîria și intenția lor.

Deși inamicul nu a opus nici o rezistență la început, către orele 13,00 lupta se întărește, unitățile noastre fiind primite de focuri puternice de artilerie din tancuri, provocîndu-le circa 58 de soldați și ofițeri răniți, situația morților nepunîndu-se stabili.

Cu toate pierderile avute, Regimentul a reușit să ajungă la șosea cu ambele Batalioane, Batalionul căpitanului Ivan Ioan reușind să captureze o motocicletă de la Comandamentul Diviziei 23 tancuri, plină cu corespondența secretă a unității.

Tot cu această ocazie, Batalionul Maiorului Irofte Grigore avariază două mașini pline cu trupă, care s-a răspîndit în bubuitul exploziilor de grenade a.t. În timpul luptei se pierde legătura cu dreapta, legătura între Batalioane făcîndu-se prin agenți. Către (seară) rămînem în apărare pînă la noi ordine.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 32)

51

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU“

Șauaieu 3 octombrie 1944

Inamicul se găsește situat pe pantele n(ord) Chișirid și Apateu, organizat puternic la intrarea în satul Leș și la 400 m v(est) și n(ord)-v(est) esirea din Nojorid spre Leș. R(egimentul) 1 Inf(anterie) se găsește pe pantele n(ord) Nojorid, R(egimentul) 3 Inf(anterie) se găsește pe pantele n(ord)-v(est) Chișirid, reluînd înaintarea spre Nojorid. R(egimentul) 2 Inf(anterie) a înaintat în noaptea de 2/3 X 1944, ajungînd la intrarea de s(ud) și la aceea de e(st) a satului Leș.

R(egimentul) 1 Art(ilerie) formează o grupare de sprijin, formată la rindul ei (d)in două subgrupări și anume:

- Subgruparea P.P. Nr. 3 — Div(izionul) III — sprijină R(egimentul) 3 Inf[anterie];
- Subgruparea P.P. nr. 2 — Div(izionul) I — sprijină R(egimentul) 2 Inf(anterie).

Divizionul A.T. a ocupat poziție, cu o baterie și 2 plotoane P.T.R., la liziera v(est) satul Chișirid.

Compania A(nti) A(eriană) în același dispozitiv.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 10)

52

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

4 octombrie (1)944

În cursul nopții de 3/4 octombrie 1944, Regimentul 2 Infanterie trimite o cercetare pentru a verifica prezența inamicului în satul Leș. Inamicul a reacționat violent, cu foc de arme automate și aruncătoare.

La orele 4,00 se dă ordin Batalionului Coman, din Regimentul 2 Infanterie, că face parte efectiv din Regimentul 3 Infanterie, care are ordin să se replieze pe liziera n(ord)-v(est) pădurea din fața satului Chișirid, unde se organizează la teren pînă la ziuă.

La orele 9,30 se ordonă Regimentului 2 Infanterie să se deplaseze din marginea pădurei, în satul Păușa, unde va cantona, organizînd siguranța satului și asigurînd legătura telefonică cu P(unctul de) C(omandă) Divizie.

Regimentul 2 Infanterie, în cursul zilei, organizează și apără o nouă poziție, în legătură cu Brigada 22 tancuri, pe linia: liziera pădurii s(ud)-v(est) Leș pînă la șoseaua Salonta—Oradea, unde începe drum de care spre Pîncota și apoi un km s(ud) de acest drum.

Regimentul 1 Infanterie între Chișirid—Apateu, Batalionul Coman pe satul Chișirid.

Efectivele cu care Divizia ocupă această poziție sînt următoarele:

- Regimentul 1 Infanterie: 717 oameni;
- Regimentul 2 Infanterie: 434 oameni;
- Regimentul 3 Infanterie: 641 oameni;
- Batalionul Maior Coman: 380 oameni.

În cursul zilei, inamicul nu a întreprins acțiuni active. Focuri rare de puști mitraliere, aruncătoare și artilerie din direcția Nojorid.

La orele 21,00 sînt convocați la P(unctul de) C(omandă) Divizie Comandanții de unități și Locuitorii lor, pentru munca de educație. S-au dat instrucțiuni pentru reorganizarea unităților, reglementarea evacuărilor, controlul efectivelor spatelui și înființarea unui cordon de poliție pentru a prinde pe fugari.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Șauaieu

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 115—116)

53

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

4 octombrie 1944

Inamicul a ocupat, cu circa 25 de tancuri, satele Nojorid și Leș.

Regimentul 1 se găsește în apărare. (...)

Pe poziție liniște completă; este nevoie de reorganizarea Regimentului.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 70)

54

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

4 octombrie 1944

Regimentul 2 Infanterie și-a îndeplinit misiunea, apărind poziția dată. Regimentul urmează a ocupa, organiza și apăra o nouă poziție, pe un front de 3 km, în legătură cu Brigada 22 tancuri.

Apărarea s-a făcut pe grupe, sprijinită de 2—3 tancuri. Poziția ocupată: Pădurea s(ud)-v(est) Leș pînă la șoseaua Salonta—Oradea, unde începe drumul de care spre fîntînă și apoi 1 km, spre s(ud) de acest drum.

Pierderi, morți: Slt. Ionescu Gheorghe și slt. Avram Gheorghe din Batalionul 3.

Răniți: Locot. Căpătină Aurel, Locot. Câmpianu Ilie, Slt. Dobrin Grigore, 2 ofițeri sovietici.

Evacuați: cpt. Betiman și cpt. Știrbu.

Trupă: morți 4, răniți 1.

P(unct de) C(omandă) Regiment: 2 km, s(ud) cota 151.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 13)

55

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

4 octombrie 1944

În urma ordinului Diviziei, Regimentul se retrage în satul Păușa pentru reorganizare. Retragera s-a făcut în mod normal, evacuîndu-se morții, răniții și materialele.

Regimentul rămâne în cantonament, unde este în dispozitiv de alarmă.

Din pierderile anunțate, din ziua precedentă reiese: ofițeri răniți 13; trupă răniți 43; ofițeri morți 1; trupă 12.

Menți(n)em legătura cu dreapta și stînga.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 32—33)

56

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauiaeu, 4 octombrie 1944

Inamicul se găsește pe satul Nojorid, pe șoseaua Nojorid—O(radea) Mare și pe satul Leș.

R(egimentul) 3 Inf(anterie) s-a retras pentru regroupare în regiunea lizierei n(ord) p(ă)d(urea) e(st) Păușa.

R(egimentul) 1 Inf(anterie) pe înălțimile de la n(ord) Apateu și Chișirid.

Batal(ionul) II din R(egimentul) 2 Inf(anterie) intră în compunerea R(egimentului) 3 Inf(anterie).

R(egimentul) 1 Art(ilerie), conform ordinelor date de acest comandament, formează 3 subgrupări: (...)

(A.M.Ap.Ţ., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 11)

57

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Miercuri, 4 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

Inamicul pe satul Nojorid, șoseaua Nojorid—Oradea și pe Leș.

Organizațiuni inamice la 400 m v(est) și n(ord)-v(est) ieșirea din Nojorid spre Leș, la casa roșie și la mobilele de pământ.

Artilerie mobilă pe tancuri și autotunuri, care schimbă de poziție continuu în regiunea satului Nojorid.

Una sau două piese de artilerie grea în rîpa cu copaci din stînga ieșirii de n(ord) Nojorid, care a executat trageri în noaptea de 3/4 oct. 1944, orele 23,00; 2,00; 4,00, circa 90 lov(ituri). Regiuni bătute de artileria inamică: centrul satului Chișirid, în zona bisericei, ieșirea s(ud)-v(est), de s(ud) și de v(est) a satului Chișirid.

Conform ordinului verbal primit la telefon, că Divizia trece în apărare, cu Regimintele în linie, ordin primit de la Comandamentul Artileriei Diviziei, Domnul Comandant al Regimentului a hotărît: Regimentul 1 Artilerie formează 3 grupări P.P. (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 52)

58

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

5 octombrie (1)944

În timpul nopții de 4/5 octombrie 1944 și în cursul zilei inamicul a acționat cu focuri rare de arme, de infanterie și artilerie. În regiunea s(ud)-e(st) și s(ud)-v(est) liziera satului Nojorid s-au identificat patru care de luptă inamice, îngropate. Lucrări de sapă de-a lungul șoselei e(st) Nojorid și Leș. După informațiile luate de la un prizonier, în Nojorid se află aproximativ 800 unguri, 100 nemți și 15 auto tunuri.

Pentru ca și Regimentul 1 Infanterie să se poată reorganiza se ordonă ca Regimentul 3 Infanterie să ocupe dispozitivul Regimentului 1 Infanterie. În seara zilei, această schimbare se execută. Divizia, avînd unitățile în apărare, în felul următor: Regimentul 3 Inf(anterie), cu un efectiv de 641 oameni, în intervalul dintre Apatcu și Chișirid, cu frontul spre n(ord).

Batalionul Coman, cu un efectiv de 433 oameni, pe liziera n(ord) Chișirid.

Regimentul 2 Infanterie, [cu un] efectiv [de] 409 oameni, de la cotul drumului de care, pe liziera n(ord)-v(est) a pădurei de la s(ud)-e(st) Leș, cu frontul spre n(ord)-v(est).

Între Batalionul Coman și Regimentul 2 Inf(anterie) este un gol de 2 km, care, din cauza lipsei de oameni și a mijloacelor de foc, nu se poate acoperi.

Regimentul 1 Infanterie, [cu un] efectiv [de] 715 oameni, în Păușa, pentru reorganizare.

La orele 19,00 aviația inamică recunoaște dispozitivul de luptă al Diviziei.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Șauia

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 116)

59

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

5 octombrie 1944

Pe poziție liniște, dar timpul ploios a făcut să îngreueze viața pandurilor, deoarece de două zile i-a udat complet.

S-a primit ordin ca Regimentul I să fie schimbat de către Regimentul 3, schimbare care s-a efectuat în cursul nopții, iar Regimentul 1 a trecut pentru reorganizare și refacere în satul Păușa.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 70)

60

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

5 octombrie (1)1944

Regimentul se găsește în apărare, ca în ziua de 4 octombrie 1944. Brigada 22 tancuri primește altă misiune și pleacă.

Pierderi: 4 morți, 3 dispăruți, 17 răniți trupă.

P(unct de) C(omandă) Regiment: neschimbat.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 13)

61

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

5 octombrie 1944

Regimentul 3 Infanterie în cantonament de alarmă în satul Păușa. Inamicul continuă să se îngroape la teren pe partea de est a șoselei Nojorid—Leș. Din informațiile luate de la un prizonier maghiar reiese că Nojoridul a fost ocupat de trupe germano-maghiare, în ziua de 30 septembrie 1944 (din Batalionul 77 grăniceri maghiari).

Efectivul acestui Batalion este de circa 700 de maghiari și o sută nemți. Către orele 19,00, Regimentul primește ordin de deplasare la est satul Chișirid, pentru a ocupa poziția Regimentului 1 Infanterie.

În timpul deplasării inamicul a deschis un foc puternic de artilerie și aruncătoare, pe v[est] Păușa și satul Păușa.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 33)

62

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Șauaieu, 5 octombrie 1944

Trupele proprii sînt în aceeași situație.

Inamicul, pe pantele n(ord) Apateu și n(ord) Chișirid — s(ud) Leș, are lucrări ocupate la s(ud)-e(st) Nojorid și n(ord)-e(st) Leș.

R(egimentul) 1 A(rtilerie) își menține organizarea ca în ziua de 4 X 1944.

S-au executat trageri asupra unor organiz[ății] inamice și asupra unor auto-trenuri.

Consumul de muniție a fost: 56 lov(ituri) de 76 mm și 21 lov(ituri) de 122 mm.
(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 11)

63

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Joi, 5 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

Inamicul pe aceleași poziții ca și pînă acum. Are lucrări ocupate la s(ud)-e(st) Nojorid și n(ord)-e(st) Leș. S-au observat mișcări de trupe de infanterie inamice pe șoseaua Nojorid—Leș.

În timpul nopții de 4/5.10.1944 puternic bombardament de artilerie grea și brandturi asupra satului Chișirid.

În cursul dimineții avioane de recunoaștere, circa 5, au zburat deasupra pozițiilor infanteriei noastre.

S-a descoperit, prin trageri, o baterie inamică la n(ord) Leș. Artilerie inamică la Nojorid. Brandturi inamice la liziera n(ord) Leș. (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 53)

64

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

6 octombrie (1)1944

În cursul nopții de 5/6 octombrie, inamicul acționează cu focuri rare de arme automate, aruncătoare și artilerie grea. La ora 3,30 se primește ordinul pregătitor de luptă în vederea operațiunilor ce se vor executa în cursul zilei, de către unitățile din stînga Diviziei. Se ordonă ca Divizia să țină o apărare dîră pe aliniamentul atins. Din stînga, unitățile vor ataca (...) cu misiunea de a ajunge către seară în această regiune.

Divizia va pregăti un detașament mobil, care va fi trimis în direcția: încru-cișarea de diguri n(ord) Crișul Repede—Diani, cu misiunea să treacă Crișul Repede.

Pentru restul unităților se dă ordin suplimentar. În acest scop se ordonă Regimentului 1 Inf(anterie) să pregătească și să trimită la P(unctul de) C(omandă al) Regimentul(ui) 2 Inf(anterie) o Companie de pistolari întărită.

La orele 15,15 se dă ordinul de luptă nr. 38.

Inamicul ocupă înălțimile n(ord) Apateu—s(ud) Nojorid și satul Leș. Unitățile Diviziei apără aliniamentul: Regimentul 2 Infanterie, liziera n(ord)-v(est) a pădurei s(ud) Leș. Batalionul Coman pe liziera n(ord) a satului Chișirid. Regimentul 3 Infanterie spre e(st) Chișirid, n(ord)-v(est) Apateu. Regimentul 1 Infanterie în rezervă la Păușa.

P(unctul de) C(omandă) Divizie: Șauaieu

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 116—117)

65

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

6 octombrie 1944

La ora 4, Regimentul a intrat cu toate subunitățile în satul Păușa, unde a cantonat.

S-a luat măsuri de siguranță A.A. și A.T., iar dispozitivul de cantonare ca în schiță.

SCHIȚA

cu planul de instalare a Reg[imen]t[ul] 1 Inf[an]terie, în satul Păușa.

(...) Regimentul s-a reorganizat, formându-se numai pe două Batalioane: Batalionul 1, comandat de Locot (Colonel) (?) Popescu Eremie; Batalionul 2, comandat de Locotenent (Colonel) (?) Maheropol Mircea.

La orele 14,00 s-a primit de la Divizie, ordinul de luptă nr. 38, prin care se ordonă că Regimentul are misiunea să apere cu un Batalion sectorul vest Chișirid—1 700 m, est marginea de sud-est satul Leș—Păușa, iar restul subunităților rămân cantonate în Păușa.

S-a procedat imediat la recunoaștere, cu Comand(antul) Batal(ionului) 2 și în cursul nopții s-a ocupat poziția conform schiței (...).

Post Comandă Regiment: satul Păușa.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 70—71)

66

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

6 octombrie (1)944

Misiunea: Regimentul 2 Infanterie + una B[a]t[e]r[ie] A.T., apără sectorul 1 700 metri din marginea de s(ud)-e(st) satul Leș, 1 km s(ud)-v(est) cota 136, 1 km s(ud)-v(est) Păușa, cotitura drumului Leș—Miersig.

Batalionul 2 pe înălțimea imediat s(ud)-e(st) Leș, Batalionul 3 pe înălțimea s(ud) Leș.

P(unct de) C(omandă) Regiment la /0064.8/.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 14)

67

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

6 octombrie 1944

Regimentul 3 Infanterie, plus Batalionul Maior Coman din Regimentul 2 Infanterie, apără sectorul șanțul a(nti) t(anc) marginea de vest satul Chișirid—cota 190.

Este sprijinit de subgruparea de artilerie Dinescu /Bateria 7/ și subgruparea Coman /Bateria (Bateriile) 8 și 9/. Din informațiile primite reiese că inamicul și-a instalat trupa care a început lucrările de sapă în partea de est, peste șoseaua Leș—Nojorid, unde s-au descoperit cuiburi de arme automate și baterii de artilerie.

Față de această situație, Divizia rămâne în apărare, conform următorului ordin:

ORDIN DE LUPTĂ Nr. 38

Stat Major, Divizia I-a Română, Șauaieu, orele 13,00, 6 X 1944
hărți 1/100.000

1. Inamicul se apără în satele Leș și Nojorid, care sînt puternic org(anizate), dispune de care de luptă, tunuri de asalt, artilerie și aruncătoare multe; la sud-est șoseaua Nojorid—Leș inamicul în curs de organizare.

2. Divizia I-a Română trece vremelnice în apărare, organizînd sectorul Apateu /exclusiv/—Pădurea sud—Leș, Păușa.

3. La dreapta se apără Divizia 337 roșie în sectorul Cordău—Apateu. La stînga se apără Batalionul 5 V(înători) M(unte).

4. Efortul apărării pe Chișirid.

5. Regimentul 3 Infanterie, plus Batalionul Maior Coman apără sectorul șanțul A.T., marginea de vest satul Chișirid, cota 130. Se leagă la stînga printr-o grupare de luptă dată de maior Coman. Este sprijinit de subgruparea Dinescu și de subgruparea Coman /bateria (bateriile) 8 și 9/.

6. Regimentul 1 Infanterie apără cu un Batalion sectorul: vest Chișirid, 1,700 km est marginea sud-est satul Leș—Păușa. Limita de despărțire marginea vest Chișirid, colțul n(ord)-vest Păușa.

Restul forțelor în Păușa, rezerva Diviziei.

Se leagă spre stînga cu Batalionul II/2 Infanterie, locot. Bejan printr-o grupă de pușcași.

7. Regimentul 2 Infanterie, plus o baterie din divizionul a.t., apără sec(torul) 1,700 km, est marginea de sud-est satul Leș, 1 km, sud-vest cota 136 — 1 km sud-vest Păușa, cotitura drumului Leș—Nojorid.

Limita de despărțire: încrucișarea de drumuri 0,2661 marginea vest Păușa.

Se leagă la stînga cu Batalionul 5 V. Munte, este sprijinit de subgruparea Floca /două baterii/.

8. Apărarea a.t., bateria 1/Regimentul 1 artilerie din zona sud-vest Chișirid, misiune a.t., spre n(ord)-vest. O baterie/divizionul a.t. în sectorul Regimentului 2 Infanterie, apărarea a.t., a comunicației Leș—Miersig și Leș—Gepiu. Toate unitățile de artilerie în măsură a trage contra carelor.

9. Apărarea a.a. prin mijloace proprii ale unităților: cu cîte un ploton din Compania a.a., pază aeriană a Divizionului 1 și 3 din Regimentul 1 Artilerie.

10. Legătura prin telefon și agenți. În caz de nefuncționarea telefoanelor prin radio.

11. P(unct de) C(omandă): Șauaieu.

12. Rapoarte de luptă complete se vor primi zilnic la Divizie, la ora 16,00, informațiuni din oră în oră.

Comandantul Diviziei I-a Română,
Locot. Colonel Haupt

Șeful de Stat Major,
Maior Olteanu

După care Regimentul dă ordin de luptă.

ORDIN DE LUPTĂ

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie,
cazarmata de la 500 metri s(ud) Apateu, orele 21,00/6 X 1944
harta 1/100.000

1. Inamicul se apără în satele Leș—Nojorid, care sînt puternic org(anizate), dispune de care de luptă, tunuri de asalt, artilerie și aruncătoare moto. La sud-est șoseaua Nojorid—Leș, inamicul în curs de organizare. (I)dem, pe liziera s(ud) d(e) Nojorid.

Regimentul 3 Infanterie și Batalionul I/Regimentul 2 Infanterie, trece vremelnice în apărare, organizînd sectorul: Apateu /exclusiv/—Chișirid, păduricea sud a acestor două sate.

Limita dinaintea poziției trece pe la creasta cu porumb către liziera nord și nord-vest satul Chișirid, /pe veche(a) poziție ocupată de Regimentul 1 Infanterie/.

Limita dinaintea barajului de 600 metri în fața liniei principale. Planul de foc gata la data de 7 X 1944, orele 5,00.

2. Lucrări de organizarea terenului: gropi individuale, circular(e), post de observație, șanțuri de comunicații și amplasamente de schimb pentru armele automate.

3. În dreapta se apără Regimentul 29 rus. Limita de despărțire șanțu(l) A.T., în stînga se află Regimentul 1 Infanterie cu linia de despărțire: cota 129—marginea vest satul Chișirid.

4. Efortul apărării pe satul Chișirid.

5. a/ Batalionul 1 apără sectorul: șanțul a.t., grupul de pomi, cele două cazemate, cu misiunea de a zdrobi orice încercare a inamicului de a pătrunde în linia principală.

b/ Batalionul II apără sectorul: grupul de pomi, liziera est Chișirid, marginea pădurii, cu misiunea de a zdrobi inamicul ce ar încerca să rupă apărarea noastră.

c/ Batalionul I /Regimentul 2 Infanterie/ apără satul Chișirid partea de nord și nord-vest(t) cu misiunea de a zdrobi inamicul ce ar încerca să pătrundă în satul Chișirid.

d/ Rezerva Regimentului, Compania p.a.; ploton 1 recunoaștere infanterie, plotonul de pionieri, 4 pese(piese) p(uști) a.t., sub comanda căpitan[ului] Carp Mandache în zona celor două cazemate, cu misiunea a face paza P(unctului de) C(omandă), a apăra poziția ce ocupă, a executa contraatacuri în sectorul Batalionului I și II după ordine ulterioare.

e/ Artileria:

1. Bateria 45 mm ocupă poziții de tragere la liziera pădurii 800 metri, s(ud)-e(st) Chișirid, bateria 76 ocupă poziție de tragere la 500 metri est Bateria 45 mm.

2. Divizionara: Regimentul este sprijinit de subgruparea Dinescu /Bateria 7-a/ și subgruparea Coman. Execută trageri conf(orm) tăbliței de trageri.

6. Apărarea A.T., prin dispunerea mijloacelor a.t., apărarea A.A., prin camuflaj. Cîte un ploton pușcași de fiecare Batalion, numai în avioane ce zboară sub 400 metri și numai la comanda ofițerului.

7. Siguranța flancurilor: cu dreapta de foc, cu stînga printr-o grupă de pușcași dat de maiorul Coman.

Cu aviația conform tabelului trimis în ziua de 6 oct. 1944.

Noaptea patrulă și incursiuni la ordin.

8. A. P(unct) C(omandă) cele două cazemate de la s(ud)-est Apateu.

B. Punct de împropățarea cu muniții, în pădurea sud cele două cas(e?).

C. Punct medical în pădure.

D. Spatele: în pădurea s(ud)-v(est) Șauaieu.

9. Înlocuitor: primul șef de Stat Major.

Comandantul Regimentului 3 Infanterie,

Locot. Colonel Dinescu Ștefan

Șef de Stat Major,

Maior Stanciu

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 33—35)

68

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauaieu, 6 octombrie 1944

Se primește ordinul de luptă al Diviziei, Nr. 38.

Inamicul se apără în satele Leș și Nojorid, care sînt puternic organizate. Dis-pune de care de luptă, tunuri de asalt, artilerie și aruncătoare.

Divizia trece vremelnice în apărare, organizînd sectorul Apatu /exclusiv—p(ă)-d(urea) s(ud) Leș — Păușă.

La dreapta se apără Divizie 337 roșie, iar la stînga se apără Batalionul V (5) Vinători din Div(izia) 3 V(inători) Munte. R(egimentul) 3 Inf(anterie), plus Bata-l(ionul) Coman, apără sectorul: șanțul A(nti) T(anc)—liz(iera) v(est) satul Chișirid—cota 190. R(egimentul) 1 Inf(anterie) apără cu un Batalion sectorul v(est) Chișirid—1 700 m e(st) liz(iera) s(ud)—s(ud)-e(st) satul Leș—Păușă. Restul forțelor în Păușă, ca rezervă a Diviziei (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 11)

69

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Vineri, 6 octombrie 1944, pătura s(ud)-e(st) Chișirid

La ordinul de luptă nr. 25 din 5.10.1944, Domnul Comandant al Regimentului a hotărît: la revărsatul zorilor, căpitan Cristian Corneliu, va recunoaște, împreună cu elementele de recunoaștere ale bateriilor, o nouă poziție pentru Divizion, în zona Tlephaza (...).

Activitatea artileriei:

Neutralizate:

- 2 grupe inamice în deplasare pe șos(eaua) Nojorid—Leș, de Bat(eria) 8-a
- 1 baterie inamică lîngă bis[erica] Nojorid, de Bateria 8-a
- 1 ploton infanterie la viroaga n(ord)-v(est) Leș, de Bateria 8-a
- 1 observator din biserica Nojorid, de Bateria 8-a
- 1 baterie flacuri n(ord)-v(est) Nojorid, de Bateria 8-a
- 2 branduri inamice, de Bateria 9-a
- 1 baterie inamică din zona movilelor e(st) Nojorid, de Bat(eria) 7-a
- 1 grupă infanterie la casa roșie v(est) Nojorid, de Bat(eria) 7-a

Distruse:

- 1 cuib de arme automate la s(ud) Leș, de Bateria 3-a.

Pierderi:

- 1 grad inferior rănit din Bateria de Stat Major.

Se observă că inamicul și-a amenajat un drum paralel cu șoseaua Leș—Nojo-rid, la 800 m v(est), pe care circulă.

Artileria inamică, circa o baterie a ocupat poziție, ieri 5.10.1944, în regiunea movilelor din stînga cazematelor e(st) Nojorid.

În noaptea de 5/6.10.1944 și în cursul zilei de 6.10.1944, inamicul a executat trageri periodice de brandturi, artilerie ușoară și artilerie grea asupra satului Chișirid și asupra satului Păușă.

În fiecare dimineață se observă mari mișcări unde sînt organizațiunile inamice. Se presupune că nemții se retrag în sat noaptea, iar dimineața vin și ocupă pozițiile.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 53—54)

70

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

7 octombrie (1)944

În cursul nopții de 6/7 octombrie 1944, inamicul a încercat o apropiere de dispozitivul Regimentului 2 Infanterie, păstrînd contactul strîns cu această unitate și acționînd violent cu focuri de arme automate. În timpul zilei, focuri de arme automate și trageri de aruncătoare și artilerie. S-a observat în sectorul inamicului, lucrări de sapă, minări și construcții de rețele de sîrmă ghimpată. Aviația inamică a executat sboruri de recunoaștere.

Se ordonă ca un Batalion din Regimentul 1 să ocupe în timpul nopții de 6/7 octombrie 1944, intervalul dintre Regimentul 3 și 2 Infanterie.

P(unct) C(omandă) Divizie: Șauaieu

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 117)

71

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

7 octombrie 1944

În timpul nopții, Batalionul 2 a ocupat poziția ordonată, dar din cauza focului intens de artilerie inamică nu s-a putut împinge dispozitivul Batalionului pe poziția recunoscută și a rămas ceva mai înapoi, urmînd ca în noaptea care vine să ocupe poziția ordonată. Inamicul s-a manifestat prin focuri puternice de artilerie și branduri.

Regimentul se găsește în apărare pe satul Păușa cu: Batalionul I în sat, dar cu misiunea de a ocupa la nevoie partea de nord a satului și a interveni în direcția Leș—Chișirid. Tot el organizează și paza A(nti) T(anc) în satul Păușa.

Batalionul 2 a ocupat o poziție pe linia I-a, făcînd legătura la dreapta cu Batalionul Coman din Regimentul 2 de pe satul Chișirid și la stînga pe ferma avînd legătura tot cu Regimentul 2 /Infanterie/.

Dispozitivul Regimentului ca în schița (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 71—72)

72

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

7 octombrie (1)944

Regimentul se găsește în apărare ca în ziua de 6 octombrie 1944. P(unct de) C(omandă) Regiment, neschimbat.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14)

73

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

7—11 octombrie 1944

Regimentul rămâne în apărare temporar între Chișirid și Apateu.
Inamicul activ prin tragere de artilerie și aruncătoare, aviația inamică puțin activă.

Din informații, inamicul are în fața poziției sale câteva câmpuri de mine.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 35)

74

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Șauaeu, 7 octombrie 1944

Trupele proprii pe pantele n(ord)-e(st) Chișirid—liz(iera) n(ord) Chișirid—n(ord)-v(est) Chișirid și pantele s(ud) Leș.

Inamicul, organizat pe înălțimile 1 km n(ord) Apateu—s(ud) Nojorid—șos(eaua) Nojorid—Leș și sat Leș, dispune de care de luptă, artilerie și aruncătoare.

Gruparea de artilerie este organizată ca în ziua precedentă.

Artileria a executat trageri asupra unor concentrări de trupe, pe un convoi de căruțe și asupra unor baterii inamice. De asemeni, s-au mai tras asupra unor observatoare, cuiburi de armă automată și trageri de interdicție pe șoseaua Nojorid—Leș, oprind chiar un contraatac al inamicului la v(est) de Chișirid.

S-au tras în cursul zilei: 149 lovituri 76 mm și 40 lov(ituri) 122 mm.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 12)

75

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Simbătă, 7 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

Inamicul în același dispozitiv. Trupele proprii în același dispozitiv. Regimentul 1 Artilerie, organizat ca anterior.

ACTIVITATEA ARTILERIEI:

Neutralizate:

- 2 arme automate la ieșirea din Leș către Miersig, Bat(eria) 3-a
- 1 ploton inamic la n(ord) Chișirid, Bateria 3-a;
- 2 brandturi s(ud) Nojorid, (de) Bateria 8-a;
- 1 ploton inamici, s(ud) Nojorid, (de) Bateria 8-a;
- 2 brandturi la s(ud)-e(st) Nojorid, (de) Bat(eria) 9-a;
- 1 baterie inamică la dreapta cazemate, (de) Bat(eria) 7-a;
- 1 coloană de căruțe la ieșirea e(st) Nojorid, (de) Bat(eria) 7-a.

Distruse:

- 2 arme automate la ieșirea din Leș către Miersig, (de) Bat(eria) 2-a
- 1 brandt, liziera s(ud)-v(est) Leș, (de) Bateria 2-a.

Pierderi:

- 2 grade inferioare, rănite la observatoare.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 54)

76

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

8 octombrie (1)1944

În timpul nopții de 7/8 octombrie 1944, inamicul acționează prin trageri de arme automate și artilerie.

Restul zilei, rare focuri de arme automate și artilerie. La orele 12,00 sint convocați la P(unctul de) C(omandă) Divizie șefii de State Major, pentru comunicări de ordine. În acest timp sosește la P.C. un general din Comandamentul Armatei, pentru a se informa asupra situației.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 117)

77

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

8 octombrie 1944

D[omnu]l Comandant al Regimentului, Locot. Colonel Bodea Maiu, este numit șef de Stat Major al Diviziei, iar comanda Regimentului o ia D[omnu]l Lt. Col. Ilerescu Constantin.

Regimentul se găsește în (apărare) pe satul Păușa.

Batalionul 2, care se găsește pe poziție între Batalioanele Regimentului 2 (Infanterie), a împins în tot timpul nopții dispozitivul mai înainte, ocupînd o poziție mai bună.

Batalionul 2 are legătura la dreapta cu Batalionul Coman, de pe satul Chișirid și la stînga cu Regimentul 2.

Batalionul 1 a organizat în cursul nopții o poziție de apărare la nord de satul Păușa, pe care o ocupă numai cînd este nevoie.

Pierderi: 1 soldat mort, 1 soldat rănit, ambii din Batalionul 1, loviți de un proiectil de artilerie în timp ce lucra(u) la organizarea poziției.

Post Comandă Regiment în satul Păușa.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 72)

78

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

8—9 octombrie (1)1944

Regimentul se găsește în apărare pe vechea poziție. P(unct de) C(omandă) Regiment: neschimbat.

Efectiv total: 500 (ofițeri și trupă).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14)

79

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauaieu, 8 octombrie 1944

Trupele proprii se găsesc în același dispozitiv (...).

Gruparea de artilerie este organizată astfel:

— Subgr. P.P. Nr. 1 /bate(eria) 7/ sub comanda Lt. Cazacu în același dispozitiv.

— Subgr. P.P. nr. 3 /bat(eriile) 8 și 9/, sub comanda căpitan Popescu P., în același dispozitiv.

— Subgr. P.P. Nr. 2 /(bateriile) 2-a și 3-a/ sub comanda Maior Popovici.

Artileria a executa(t) o concentrare pe Nojorid și a tras asupra coloanelor în mișcare pe șos[ea] 800 m v(est) față de cea principală. S-au mai executat trageri asupra organiz[ărilor] inamice de la 1 km e(st) Nojorid, pe rețelele 'de sîrmă și mine.

Artileria regimentelor de infanterie a executat trag[er]i asupra liniei 1-a inamice.

Consum de muniții:

(R(egimentul) 1 A(rtilerie): 60 lov(ituri) 76 mm și 18 lov(ituri) de 122 mm;

Art(ileria) Reg(imentelor) de Inf(anterie): 8 lov(ituri) de calibrul 76 mm și 5 lov(ituri) aruncător 50 mm.

Tot în această zi s-a dat de către acest Comandament ordin Companiei A(nti) A(eriene) în vederea apărării A.A.

Compania A.A. a Diviziei — 2 Plot(oane) — va ocupa poziție pentru apărarea A.A., în sectoarele: Cimitirul Chișirid și înălțimile s(ud)-v(est) Chișirid, interzicând aviației inamice să bombardeze liniile infanteriei, disp[unerea] ar[ti]leriei și a tunurilor cu tragere directă. În Companiile de pușcași se va organiza 1 Plot(on) care va avea misiune să tragă A.A.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 12)

80

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Duminecă, 8 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

Inamicul în același dispozitiv. Trupele proprii în același dispozitiv. Regimentul 1 Artilerie organizat ca în ziua de 6 și 7.10.1944.

ACTIVITATEA ARTILERIEI:

Neutralizare:

- 2 plotoane inamice ce se retrăgeau spre Nojorid, Bat(eria) 8-a;
- 1 coloană de căruțe ce se retrăgea în aceeași direcție, (de) Bat(eria) 8-a;
- 1 coloană de căruțe și mașini pe drumul Leș—Nojorid, (de) Bat(eria) 9-a;
- 2 cuiburi armă automată la n(ord)-v(est) Leș, (de) Bateria 9-a;

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 5, f. 54)

81

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

9 octombrie (1)944

În cursul nopții de 8/9 octombrie 1944, unitățile trimit câte o grupă pentru a preciza forța inamicului. Grupa trimisă de Regimentul 2 Infanterie s-a apropiat până la 20 metri de linia inamicului, care executa lucrări de săpă.

Incursiunea organizată de Regimentul 1 Infanterie, care s-a înapoiat fără rezultat, fiind primită cu focuri vii de arme automate din partea inamicului de la s(ud) de marginea satului Leș.

În seara zilei de 8 octombrie 1944 se ordonă Regimentului 2 Infanterie să organizeze în zorii zilei de 9 octombrie 1944 o cercetare de luptă pe direcția satului Leș. Acțiunea va fi sprijinită de artilerie.

La ora 4,45, artileria începe executarea tragerilor de pregătire. Regimentul 2 Infanterie, acționează cu o Companie, care a înaintat 800 metri. Când compania a ajuns la 150 metri de liziera s(ud) Leș a fost primită cu foc viu de arme de infanterie și Comandantul Regimentului a hotărât să retragă Compania, cercetarea

atingându-și scopul. Rezultatul cercetării se raportează imediat C(orpului de) A(rmată) (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 117—118)

82

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 9 octombrie (1944)

Inamicul s-a manifestat în tot cursul nopții prin trageri de aruncătoare și artilerie din satul Nojorid, pe poziția Batalionului 2 și în satul Păușa.

S-au mai primit focuri de pistoale automate din satul Leș.

Regimentul se găsește în apărare, ca în ziua de 7 octombrie.

Statul Major a organizat incursiuni pe direcția satului Leș, cu scop de a se lua prizonieri. Nu s-a obținut nici un rezultat, deoarece patrulele au fost primite cu foc de pistoale automate și branduri pe marginea de sud a satului Leș.

Conform ordinului Diviziei, pentru a se schimba Bat(alionul) 1 din Regimentul 2 (Infanterie) de pe satul Chișirid, au fost făcute astăzi recunoașteri în vederea schimbării.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 72—73)

83

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Luni, 9 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

Inamicul, în același dispozitiv, pare că își aduce forțe proaspete, în același timp evacuează populația din Leș și Nojorid, deoarece se observă convoiuri de căruțe și civili care părăsesc satele.

Trupele proprii în același dispozitiv.

ACTIVITATEA ARTILERIEI:

Neutralizare:

- 1 tun a.t., (de) Bateria 2-a;
- 1 cuib armă automată, (de) Bateria 2-a;
- 1 cuib armă automată, (de) Bateria 3-a;
- 2 grupe inamici, s(ud)-e(st) Nojorid, (de) Bat(eria) 8-a;
- o coloană de căruțe pe șosea (circa 6) (de) Bat(eria) 9-a.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 54)

84

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Șauaieu, 9 octombrie 1944

Se primește un ordin pregătitor de luptă al Diviziei, Nr. 39 (...).

În urma acestui ordin de luptă, Comandamentul Artileriei dă ordinul de luptă nr. 41, stabilind: (...).

În cursul zilei de 9 X 1944, artileria a executat trageri contra unui observator inamic, unui cuib de arme automate, executînd totodată și o concentrare cu Div(izionul) III pe satul Leș.

S-au neutralizat 2 grupe de inf(anterie) și s-au distrus cîteva organizațiuni inamice.

Art(ileria) Reg(imentelor de) Inf(anterie) a executat trageri pe grupe de inf(anterie) inamice, a luat parte la concentrarea pe satul Leș și Chișirid și a distrus un P(unct de) C(omandă).

Consum de muniție:

- R(egimentul) 1 A(rtilerie): 150 lov(ituri de calibrul) 76 mm și 56 lov(ituri de calibrul) 122 mm.
- Art(ileria) Reg(imentelor de) Inf(anterie): 31 lov(ituri de calibrul) 76 mm, 15 lov(ituri de calibrul) 45 mm; 30 lov(ituri de 50 mm; 250 lov(ituri de 82 mm și 17 lov(ituri de 122 mm.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 12—13)

85

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

10 octombrie (1)1944

În cursul nopții de 9/10 octombrie 1944, Regimentul 1 Infanterie a organizat o incursiune pe direcția: marginea satului Leș. Fiind primită cu foc, se înapoiază fără rezultat.

Batalionul Comandă de pe Chișirid a fost schimbat printr-un Batalion din Reg[imen]t[ul] 1 Inf(anterie).

Conform ordinului C(orpului) A(rmată), acțiunea prevăzută în ordinul de operație nr. 40 nu se execută pînă la noi ordine. La orele 13,30 două avioane inamice fac sboruri de recunoaștere din direcția Nojorid spre A(pateu) pădure.

Peste zi, inamicul execută rare bombardamente de artilerie de diferite calibre, aruncătoare și focuri de arme automate.

P(unct) C(omandă) Divizie: Șauaieu

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 118)

86

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE***10 octombrie 1944*

În cursul nopții, Batalionul I, al lui Popescu Eremia, a schimbat Batalionul I din Regimentul 2 (Infanterie) de pe satul Chișirid.

La dreapta este legătura cu Regimentul 3 (Infanterie) iar la stînga cu Regimentul 2 (Infanterie). Batalionul Mageropol se găsește pe vechea poziție.

Dispozitivul ca în schiță (...).

La ora 1,00 a sosit de la Divizie ordinul de luptă nr. 40, prin care se ordonă ca Regimentul 1 (Infanterie), plus două grupe pioneri, plus un ploton de 45 din Divizionul A.T. + un ploton A.A., atacă pe direcția: liziera vest Chișirid—cota 151, pentru a cuceri înălțimea 151, apoi continuă înaintarea, manevrînd satul Nojorid pe la est—casa izolată din caroul 0860—drumul de care—cazarma în formă de trapez (un km nord-vest cimitir). Gata de atac la ora 6,00.

În cursul nopții s-au organizat incursiuni, dar n-au reușit.

Atacul nu s-a mai dat, fiind amînat de către Divizie.

P(unct de) C(omandă) Regiment: satul Păușa.

Pierderi nu sînt.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 73)

87

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE***10 octombrie (1)944*

Misiunea: Regimentul 2 Infanterie + 2 grupe pioneri + un plot(on) A.A., atacă pe direcția: Leș—Pozenal — 800 metri v(est) Nojorid, obiectiv forma de teren s(ud)-v(est) Nojorid, apoi manevrînd Nojoridul pe la v(est) continuă înaintarea pe direcția: cota 140/08.66/—podul 800 metri v(est) fabrica de cărămidă/10.68/—860 metri v(est) paralel cu șoseaua Nojorid—Oradea Mare. Gata de atac ora 6,00.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1105, dos. 3, f. 14)

88

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI***Șauaieu, 10 octombrie 1944*

Reg(imentul) 1 Inf(anterie) gata de atac cu limita dinainte pe liz(iera) n(ord) Chișirid și înălțimile 600 m v(est) Chișirid.

Reg(imentul)) 2 Inf(anterie), pe pantele s(ud) și s(ud)-e(st) Leș, gata de atac. Inamicul ocupă același dispozitiv.

În cursul zilei de 10 X a.c., Reg(imentul) 1 Art(ilerie) a executat trag(eri) asupra organiz(a)țiilor inamice de la s(ud)-e(st) Nojorid. Art(ileria) Reg(imentelor) de Inf(anterie) a neutralizat forțe inamice de la intrarea în Nojorid.

Consum de muniții:

- R(egimentul) 1 Art(ilerie): 4 lov(ituri) de 76 mm.
- Art(ileria) Reg(imentelor) Inf(anterie): 10 lov(ituri) 76 mm și 80 lov(ituri) de calibrul 82 mm.
- Div(izionul) A(nti) T(anc): 21 lov(ituri) de 45 mm explozive.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 13)

89

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Marți, 10 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

(...) Domnul Comandant al Regimentului primește ordinul verbal, pe care mai târziu îl confirmă în scris.

ORDIN DE LUPTĂ NR. 42

Stat Major, Comand(amentul) Art(ileriei), 2,00 — 10.10.1944, Șauaieu
(...) Artileria gata la 6,00 — 10.10.1944.

Pregătirea de artilerie, 20 minute (...).

În susținerea atacului, trageri la cererea infanteriei, pentru a neutraliza obiectivele nou descoperite și reînviat și tunurile a.t., inamice (...).

În urma pregătirii de artilerie, timp de 20 minute, au fost neutralizate:

- 2 tunuri a.t., intrarea de s(ud) Leș, (de) Bat(eriile) 2-a și 3-a;
- 4 cuiburi arm(e) autom(ate), (pe) liziera s(ud) Leș, (de) Bat(eriile) 2-a și 3-a;
- 2 branduri pe șos(eaua) Miersig—Leș, (de) Bat(eriile) 2-a și 3-a;
- 1 post de comandă Miersig—Leș, (de) Bat(eriile) 2-a și 3-a;
- 1 observator la biserica din Leș, (de) Bat(eriile) 2-a și 3-a;
- 1 cuib arme automate s(ud) Leș, (de) Bateria 1-a;
- 1 cuib arme automate s(ud) Leș, (de) Bateria 2-a.

Pierderi: 2 ofițeri și un subofițer, răniți la observatoarele n(ord)-v(est) Chișirid; Sublt. Popescu Dumitru din Bat(eria) 9-a; Sublt. Cazacu Ioan din Diviz(io-nul) 3 și Serg. Maj. Busuioc Teodor din Bateria 9-a, din cauza bombardamentului de artilerie inamic.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 5, f. 55—56)

90

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

11 octombrie (1)944

În cursul nopții de 10/11 octombrie 1944, conform ordinului C(orpului) de A(r-mată), se dă ordinul de luptă nr. 41, pentru cucerirea satelor Leș și Nojorid. La

orele 7,40, după o pregătire de artilerie de 20 minute, unitățile Diviziei pornesc la atac. Divizia atacă cu Regimentul 1 și 2 Infanterie în eșalonul 1. La începutul atacului, inamicul reacționează cu foc slab de artilerie și arme automate.

La ora 8,30, Regimentul 1 Infanterie ajunge la încrucișarea drumurilor de care de la 1 $\frac{1}{2}$ km, din fața satului Nojorid. Regimentul 3 Infanterie împinge Batalionul 2 înainte pentru a păstra legătura cu Regimentul 1 Infanterie. În timpul acesta, Pionerii din Batalionul de Pioneri cercetează colțul de sud a satului Leș și șoseaua Leș—Nojorid, în vederea deminării acestor puncte.

La ora 12,50, Comandantul Corpului de Armată comunică: flancul stâng al Corpului a ieșit la Borș. În urma acestei situații, Comandantul Diviziei hotărăște cucerirea satului Nojorid.

Inamicul reacționează cu foc puternic de arme automate și aruncătoare din satul Leș și colțul sud-est Nojorid.

Regimentul 2 Infanterie intră în satul Leș și duce lupte pentru curățirea satului. Până la orele 16,00, Regimentul 1 Infanterie interceptează șoseaua Leș—Nojorid. E primit cu foc puternic de infanterie de pe marginea (de) sud a satului Nojorid.

La orele 17,30, situația este următoarea: Regimentul 1 Infanterie pe liziera sud-vest a satului Nojorid, gata pentru a manevra satul. Regimentul 2 Infanterie în satul Leș, duce lupte pentru curățirea satului și respinge contraatacurile inamicului. Regimentul 3 Infanterie în dreapta satului Nojorid, gata a manevra satul.

La orele 18,00 se hotărăște ca Divizia să rămână pe aliniamentul atins.

Punctul de Comandă Divizie: Șauaieu

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 118—119)

91

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

11 octombrie 1944

La orele 2,00 noaptea a venit de la Divizie ordinul de luptă nr. 41, prin care se ordonă că ordinul de luptă nr. 40 se va executa întocmai, astăzi 11 octombrie.

Inamicul trage de pe marginea de sud-est și sud a satului Nojorid asupra flancului stâng a Batalionului 1 și flancului drept al Batalionului 2, cu arme automate.

La orele 8 dimineata a început atacul. Batalionul 1 a ajuns pe linia 300 m, ferma de pe drum, iar cu flancul stâng pe pantele de nord, cota 151, atingând obiectivul 1.

Batalionul 2 a ajuns numai cu flancul drept pe obiectiv, cu stînga trebuie a-și face siguranța, deoarece vecinul din stînga nu a înaintat.

La orele 16,00 și pentru seara, Regimentul a rămas în următorul dispozitiv: Batalionul 1 pe marginea de sud a satului Nojorid, oprit de foc puternic de infanterie; Batalionul 2 cu o Companie a interceptat șoseaua Nojorid—Leș.

Flancul stîng al Regimentului este descoperit.

Dispozitivul ca în schiță (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1104, dos. 3, f. 73—74)

92

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

Șauaieu, 11 octombrie 1944

Se primește ordinul nr. 41. Misiunea Regimentului este de a ataca Oradea, conform ordinului nr. 40.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14)

93

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Șauaieu, 11 octombrie 1944

Trupele noastre au atacat conform ordinului Diviziei ajungând astfel:

- R(egimentele) 1 și 3 Inf(anterie) imediat la s(ud) Nojorid;
- R(egimentul) 2 Inf(anterie) la n(ord)-v(est) și n(ord)-e(st) satul Leș.

Inamicul are organizațiuni pe Nojorid și la o fermă din stînga Nojoridului, de asemenea organizațiuni pe satul Leș. Se găsește îngropat normal.

La orele 7,40 — 11 X 1944, Gruparea de artilerie a început pregătirea de artilerie cu 15 minute foc metodic și 5 minute ciocan de foc pe obiectivele date în schemă.

S-a(u) executat trageri la cererea infanteriei pe obiectivele observate și conform schemei focurilor din perioada de susținere.

Art(ileria) Reg(imentelor) de Inf(anterie) a neutralizat obiective de pe liziera de s(ud) și e(st) Nojorid și casa roșie izolată.

Consumul de muniție: Reg(imentul) 1 Art(ilerie): 360 lov(ituri) de 76 mm și 72 lov(ituri) de (calibrul)122 mm. Art(ileria) Reg. Inf.: 15 lov(ituri) 120 (mm); 153 lov(ituri) de 82 mm; 100 lov(ituri) de 50 mm și 150 lov(ituri) de 45 mm.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 13)

94

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Miercuri, 11 octombrie 1944, pădurca s(ud)-e(st) Chișirid

ORDIN DE LUPTĂ NR. 41

Stat Major Divizia „T.V.”, Șauaieu, 11.10.1944, orele 1.00

Pentru astăzi, 11.10.1944, Divizia 1-a Română execută operațiunea ordonată prin ordinul de luptă nr. 40 din 9.10.1944. Prevederile Ordinului nr. 40 se execută

în întregime, fără nici o modificare. Ora C. se va comunica. Pregătirea de artilerie: 20 minute (...)

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 56—57)

95

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

12 octombrie (1)944

În cursul nopții de 11/12 octombrie 1944, unitățile Diviziei se găsesc pe aliniamentul atins în seara zilei de 11 octombrie 1944, dispuse în felul următor: Regimentul 3 Infanterie la 2 km v(est) Nojorid; Regimentul 1 Infanterie pe pantele de v(est) și n(ord) a cotei 151 s(ud) Nojorid. Regimentul 2 Infanterie cu linia 1-a pe pantele s(ud)-e(st) și s(ud) Leș, în rezerva Diviziei. În cursul nopții, inamicul a executat violente trageri cu arme automate, aruncătoare și artilerie din direcția Nojorid—Oradea.

La orele 2,00 se dă ordinul de luptă nr. 42 prin care se ordonă reluarea înaintării în direcția Oradea, luarea legăturilor cu unitățile de tancuri sovietice și a ocupa Oradea.

Comandantul Diviziei hotărăște blocarea inamicului în satul Leș și continuarea înaintării către Oradea (...).

Unitățile înaintază fără a întâmpina rezistență din partea inamicului, care, după toate indicațiile, s-a retras.

La orele 16,30 se ordonă unităților să se încoloneze și să înainteze, cu măsurile de siguranță necesare, direct la Oradea.

Inamicul a rupt contactul și s-a retras. Regimentele 1 și 3 Infanterie continuă înaintarea energic pe direcțiile date, strângând dispozitivul.

Compania de cercetare se pune imediat în mișcare pe direcția Nojorid—Oradea Mare, precedind Batalioanele din primul eșalon. Batalionul cpt. Ivan se mișcă la ordinul Diviziei. Regimentul 1 și 3 Inf(anterie) continuă înaintarea către Oradea, fără oprire, fără grije de alinieri. Formațiuni strînse de apropiere.

Artileria deplasează imediat un Divizion, în măsură a sprijini înaintarea unităților.

Regimentul 2 Infanterie lichidează inamicul de la Leș, după care se grupează în zona Nojorid. La orele 12,40 [inamicul aflat în] satul Leș este lichidat.

În timpul înaintării spre Oradea, c[ă]p[î]t[anul] Tulea, din Statul Major al Diviziei, mergînd în fruntea Companiei de cercetare, a fost grav rănit (la cîteva zile moare în urma rănilor primite, la Batalionul sanitar).

Pînă în seara zilei unitățile intră în Oradea.

(A.M.Ap. N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 119—120; *Pe drumurile biruinței. 23 August 1944—12 mai 1945*, Buc., Ed. Militară, 1984, p. 215—216)

96

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

12 octombrie 1944

Inamicul, în strâns contact cu Batalioanele 1 și 2, pe pantele nord cota 139, pe viroaga vest cota 139.

Batalionul 1, dreapta la nord de cota 139 și drumul de care Chișirid—Nojorid, are legătura cu Regimentul 3 (Infanterie) prin patrulă, deoarece distanța este mare.

Batalionul 2, în stînga Batalionului 1, călare pe viroaga cu cota 139 și cu fața la șoseaua est Nojorid.

Distanța de șosea 600 m, are legătura cu vecinul din stînga Regimentului 2 (Infanterie).

Pierderi: Răniți: ofițeri 1, trupă 29.
Morți: ofițeri 1, trupă 10.
Dispăruți: ofițeri 1.

În cursul dimineții s-a continuat cu mult succes atacul, respingîndu-l pe inamic.

Direcția de înaintare stînga șoselei Nojorid—Oradea, avînd și șoseaua inclusiv.

La orele 20,00 Regimentul a intrat în Oradea, curățind casă cu casă pînă la Criș, pe care a fost nevoit să-l treacă prin apă pînă la gît, cu tot armamentul și apoi a ocupat o poziție de apărare la nord de Oradea (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 74)

97

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

12 octombrie (1)944

Regimentul blochează Leșul, partea de s(ud)-e(st) și n(ord)-e(st).

Efective rămase:

- Batalionul 1: 24 ofițeri, 314 trupă, 3 puști mitraliere, 3 aruncătoare 50 mm, 70 aruncătoare 82 mm, 2 tunuri 45 mm.
- Batalionul 2: 18 ofițeri, 163 trupă, 9 puști mitraliere, 5 aruncătoare 82 mm.
- Batalionul 3: 17 ofițeri, 219 trupă, 22 puști mitraliere, 10 (?) arme, 68 pistoale automate, 4 mitraliere, 5 puști A.T., 4 aruncătoare 82 mm, 2 aruncătoare 50 mm, 8 puști cu lunetă, 9 S.V.T., 19 Nogan.

P(unct de) C(omandă) Regiment: neschimbat.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14)

98

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

12 octombrie 1944

Se primește Ordinul de luptă al Diviziei:

ORDIN DE LUPTĂ NR. 42

Stat Major, Divizia 1-a Română, Șauaieu, 12 X 1944, ora 2,00
harta 1/100 000

1. Prin acțiunea tancurilor și cavaleriei noastre, în Oradea și la est, inamicul a fost încercuit, fără posibilitatea de retragere spre nor(d), încearcă ieșire spre sud.

2. Divizia 1-a română continuă misiunea de a înainta în direcția Oradea, pentru a lua legătura cu unitățile noastre de tancuri și a ocupa Oradea Mare.

Gîndul fiecăruia trebuie să fie Oradea Mare, pentru a întîlni cît mai repede unitățile noastre de tancuri.

3. Hotărîrea: Atacarea inamicului din satul Leș și continuarea înaintării spre Oradea Mare, spre direcția prevăzută prin ordinul de luptă nr. 40.

4. Misiuni: Regimentul 2 Infanterie, căpitan Căruntu, sub comanda locot. colonel Dan, blochează Leșul astfel:

Regimentul 2 Infanterie partea de sud-est și n(ord) Leș, căpitanul Căruntu(u), partea de nord interceptînd șoseaua ce trece spre Nojorid, în scopul de a distruge elementele ce ar încerca să iasă din Leș.

Regimentul 1 Infanterie, cu Batalionul Popescu, reia înaintarea pe la vest-Nojorid, pentru a ajunge la n(ord)-vest Nojorid.

Regimentul 3 Infanterie reia înaintarea pe la est-Nojorid, pentru a ajunge la n(ord)-est Nojorid, cu un Batalion din eșalonul I.

Batalionul căpitan Ivan urmează înapoia Batalionului maior Irofte.

Înaintarea pentru ocuparea Nojorid(ului) la 9,00 din 12 X 1944, după o puternică pregătire de artilerie de 20 minute.

Gruparea Locot. Colonel Dan folosește mijloacele Regimentului 2 Infanterie și Batalionul căpitan Căruntu, pentru blocarea Leșului, împiedecînd ieșirea inamicului din Leș.

5. Batalionul Locot. (-Colonel?) Popescu Eremia mișcă în dispozitivul său două piese de 76 mm ca însoțire imediată, ce se pune la dispoziția sa.

6. Artileria: ordin special.

7. Atacul asupra Nojoridului la rachete roșii de la postul comandă Batalion la orele 9,00 din 12 X 1944.

8. După ajungerea la Nojorid, Batalionul Popescu și Irofte se opresc în măsură a continua mișcarea spre nord.

9. P(un)ul de) C(omandă) inițial al Diviziei, același de azi al Regimentului 1 Infanterie, cu post de observare la cota 139 al Regimentului 3 Inf(anterie) la n(ord)-e(st) Chișirid, cu post de ob(servare) la încrucișarea de drumuri sud) Nojorid, al Regimentului 2 Inf(anterie) cel de azi.

10. Semnale: rachete albe, pentru recunoașterea unităților și tancurilor amice.

11. Transmisiuni: telefon și radio tot timpul, vecinii prin subîmpărțiri de legătură.

12. P(un)ctul de evacuare: Păușa.

Comandantul Diviziei 1-a Română,
Locot. Colonel Haupt Mircea

Șeful de Stat Major,
Locot.-Colonel Badea.

NOTĂ: Inamicul își trăiește ultimele svîrcoliri în fața Diviziei. Pandurii vor fi necruțători.

Regimentul dă următorul ordin de atac:

ORDIN DE ATAC NR. 42

Stat Major, Regimentul 3 Infanterie, cazemata de la 500 metri vest și s(ud)-v(est)
Apateu, 12 X 1944, orele 6

1. Prin acțiunea tancurilor și cavaleriei noastre, în Oradea și la est, inamicul a fost încercuit fără posibilitate de retragere spre nord.

2. Regimentul 3 Infanterie atacă cu Batalionul maior Irofte în primul eșalon pe direcția: grupul de case dintre Nojorid și pădure, pentru a ajunge la liziera de n(ord)-e(st)-Nojorid, între cotele 150 și 152, făcând legătura la dreapta cu Regimentul 129 rus iar la stînga cu unitatea Popescu, Regimentul 1 Infanterie.

3. Atacul începe la ora 9,00 din 12 X 1944, după o pregătire puternică de 20 minute de artilerie.

4. Batalionul I, căpitan Ivan în eșalon(ul) 2 gata de a depăși, a respinge orice atac în flancurile lui Irofte sau a prelungi unele tancuri.

5. Artileria Regimentului concură în pregătire și sprijin după indicațiunile șefului artileriei.

6. Semnalul de debarcare la atac: rachete roșii trase la ora 9,00 de la P(unctul de) C(omandă) Batalion, rachete albe pentru recunoașterea unităților și tancurilor amice.

7. După ajungerea la n(ord) Nojorid, Batalionul Irofte în legătură la stînga cu Batalionul Popescu (Regimentul 1 Infanterie) se oprește, în măsură a continua mișcarea spre nord.

8. Apărarea A.T.: tunurile A.T. și puștile a.t., împinse în linia 1-a, concură la pregătirea atacului, fiind în măsură să distrugă orice contraatac (cu) tancurile.

9. Transmisiuni: prin agenți, telefon și radio.

10. Pos(t) de evacuare: Păușa.

Comandantul Regimentului,
Locot. Colonel Dinescu Ștefan

Șeful de Stat Major,
Maior Stanciu

Regimentul 3 Infanterie a înaintat, fără a primi foc de la inamic din direcția generală est-Nojorid.

Ajunșind la cota 150 s-a dat peste (un) cîmp de mine, către orele 13,30 s-a primit foc puternic de mitraliere și aruncătoare în dreapta noastră.

Cîteva arme automate au oprit înaintarea (comp(aniei) cerc(etare) a Diviziei.

S-a intervenit cu Batalionul Irofte și s-a rezolvat incidentul.

La orele 16,30 Batalionul maiorului Irofte, luînd legătura cu unitățile sovietice, a primit sector de curățat în partea de vest-Oradea Mare.

Vecini: legătura cu dreapta și cu stînga.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 35—36)

99

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI

Șauaeu, 12 octombrie 1944

În dimineața acestei zile trupele noastre se aflau: Reg(imentul) 1 Inf(anterie) și Reg(imentul) 3 Inf(anterie) în fața Nojoridului, iar cu Reg(imentul) 2 Inf(anterie) încercuia satul Leș, / afară de colțul de n(ord)-v(est)/.

Inamicul, pînă la orele 3,00, 12 X 1944, a continuat să tragă cu arme automate; acționau și tunuri din Nojorid și O(radea) Mare.

La orele 2,00 se primește ordinul de luptă al Diviziei, nr. 42, în care se hotărăște că: Divizia 1-a Română să continue înaintarea în direcția Oradea, pentru a lua legătura cu unitățile noastre de tancuri și a ocupa O(radea) Mare, direcția prevăzută în ordinul nr. 40.

Misiuni:

a) Reg(imentul) 2 Inf(anterie), plus Bat(alionul) cpt. Căruntu, sub comanda Lt. Col. Dan, blochează Leșul astfel:

— Reg(imentul) 2 Inf(anterie), partea s(ud)-e(st) și n(ord)-e(st);

— Cpt. Căruntu, partea n(ord), interceptînd șos(eaua) ce duce spre Nojorid.

b) Reg(imentul) 1 Inf(anterie), cu Bat(alionul) Popescu, reia înaintarea pe la v(est) Nojorid, pentru a ajunge la n(ord)-v(est) Nojorid.

c) Reg(imentul) 3 Inf(anterie) reia înaintarea la e(st) Nojorid, pentru a ajunge la n(ord)-e(st) Nojorid, cu un Batal(ion) în eşalonul I.

Batal(ionul) cpt. Ivan urmează înapoia Batalionului Irofte.

Înaintarea pentru ocuparea Nojoridului la 9,00 — 12 X 1944, cu o pregătire puternică de artilerie de 20 minute.

Atacul asupra Nojoridului — la ora 9,00 — 12 X 1944.

Artileria: Reg(imentul) 1 Art(ilerie) formează două subgrupe sub comanda I t. Col. Petrini. Subgrupa P.P., nr. 1, sub comanda Cpt. Popescu P., compusă din Div(izionul) III, sprijină R(egimentul) 1 Inf(anterie).

Subgrupa P.P., nr. 2, sub comanda Maior Popovici, compusă din Div(izionul) 1 sprijină Reg(imentul) 3 Inf(anterie).

Poziția de bază, în zona satului Nojorid.

Divizionul A.Z., rezervă A.T., în curs de deplasare la Nojorid.

Înaintarea infanteriei continuă cu succes, acolo unde e nevoie de focul Ar(tileriei aceasta) înlesnește trecerea infanteriei prin ultimele rezistențe inamice. Oradea Mare se apropie — obiectivul zilei este atins.

Ostașii noștri intră în oraș, cot la cot cu cei sovietici, din dreapta.

Oradea Mare este în mâinile noastre.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 13—14)

100

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Joi, 12 octombrie 1944, pădurea s(ud)-e(st) Chișirid

La orele 1,00, Domnul Comandant al Regimentului este chemat la Comand(antul) Diviziei pentru ordine. Se dă ordinul de luptă în vederea operațiunilor din ziua de 12.10.1944, care se confirmă în scris:

ORDIN DE LUPTĂ NR. 42 (...)

Inamicul, pînă la orele 3,00, a continuat să tragă cu armele automate, brandturi și artilerie din Nojorid și Oradea.

De la orele 3,00 nu s-a mai auzit nici un foc de armă, nici un brandt, nici de artilerie (...).

Toate subgrupările primesc ordin verbal de a ocupa poziție la n(ord) Nojorid. Statul Major Divizie și Comandamentul Artileriei se deplasează în Oradea la orele 21,00.

La aceeași oră, Comandamentul Artileriei ordonă verbal ca bateriile de artilerie să ocupe poziții în zona 2 km s(ud) Oradea, pentru a putea sprijini cu foc infanteria ce trebuia să treacă în apărare la n(ord) de oraș.

Pentru schimbarea întregului dispozitiv sînt trimis(i) Locot. Negulescu și Locot. Marinescu Al. La orele 24,00 raportează că întreg Regimentul se găsește instalat la 2 km s(ud) Oradea.

(A.M.Ap. N., M.St.M., fond 1206, dos. 5, f. 57—58)

101

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”

13 octombrie (1)944

La orele 3,00 C(orpul de) A(rmată) ordonă ca Divizia să se deplaseze spre vest, pe itinerariul Oradea Mare—Sîntandrei—Tărian—Girișul de Criș—Cota 101—Bereg Bőszörményi—Kőrösszegapáti—Mezősas.

Se dă ordinul de luptă nr. 44 și Divizia se pune în marș cu Regimentul 2 Infanterie în avangardă. În timpul înaintării, avangarda Regimentului 2 Infanterie a ajuns în contact cu inamicul, care a opus o ușoară rezistență la sud-est de Bereg Bőszörményi—Diani—podul peste Criș-cota 101 de la C.F. nord Toboliu și în zona est Bereg Bőszörményi.

La orele 12,30, inamicul în apărare pe malul nord-vest Criș, călare pe drumul spre cota 101.

Regimentul 2 Infanterie, susținut de artilerie, atacă cu un batalion și Compania pistoale automate, manevrează pe la est Girișul de Criș spre est Diani. În cele din urmă, inamicul cedează și Regimentul 2 Infanterie trece Crișul. La orele 14,00 se ajunge la 800 metri est de Bereg Bőszörményi.

Inamicul execută un contraatac, în urma căruia Regimentul 2 Infanterie se retrage pe malul stîng al Crișului. La ora 18,00, avangarda Diviziei (Regimentul 2 Infanterie), în colaborare cu unități din Vînătorii de Munte, reia atacul și la orele 18,30 atinge liziera est Bereg Bőszörményi, continuînd a duce lupte pentru curățirea satului, pe care la orele 22,00 îl ocupă definitiv.

Regimentul 1 Infanterie la Tărian, Regimentul 3 Infanterie în Girișul de Criș. La orele 2,30, după ce de abia ne-am instalat pe poziție, a venit ordinul precunoscut că Divizia face parte din Armata 7-a Gardă.

La orele 21,00 se primește ordinul de luptă al C(orpului de) A(rmată) în urma căruia se dă ordinul de luptă nr. 45 și sînt convocați la P(unctul de) C(omandă) Divizie șefii de State Majore, pentru a primi instrucțiuni, în vederea acțiunii din ziua de 14 octombrie 1944.

P(unct de) C(omandă) Divizie: Sîntandrei.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 540, dos. 13, f. 120—121)

102

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE

Ziua de 13 octombrie (1944)

La orele 2,30, după ce de abia ne-am instalat pe poziție, a venit ordinul pregătitor de marș nr. 43, prin care se ordonă că Regimentul să se pregătească de marș, cu începere de la ora 5,00.

La ora 4,00 a venit ordinul de operație nr. 44, prin care se ordonă că Regimentul se pune în marș cu începere de la ora 5,30 pe direcția: Oradea Mare—Sînt-andrei—Tărian—Girișu de Criș—Bereg Bőszörményi—Cheresig—Körösszegapáti—Mezősas.

Regimentul fiind prea întins, Oradea fiind mare și întuneric, toate străzile pline de tancuri sovietice, nu a putut pleca pînă la ora 7.

S-a mărșăluit toată dimineața, iar pe la orele 16,00 s-a ajuns în satul Tărian, unde Regimentul, conform ordinului Diviziei, dat telefonic, a ocupat o poziție de apărare pe marginea satului (șanțului) de nord-vest a satului Tărian, deoarece inamicul rezistă încă pe Criș.

La dreapta se găsește Divizia 3 Vinători Munte, cu care nu avem legătura. La stînga nu avem legătura și nici nu știu cine este.

Regimentul 1 (Infanterie) se găsește în apărare în linia 2, pe satul Tărian. P(unct) C(omandă) Regiment în satul Tărian.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 75)

103

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE

13 octombrie (1)1944

Regimentul, cu începere de la orele 9,00, se deplasează de la s(ud) Leș la Nojorid, ocupînd poziție de apărare pe forme de teren de pe marginea de v(est) a satului Nojorid.

P(unct) de) C(omandă) Regiment 500 metri n(ord) biserica din mijlocul satului Nojorid.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14)

104

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE

13 octombrie 1944

Regimentul 3 Infanterie continuă înaintarea pe baza ordinului Diviziei, nr. 44. Regimentul se oprește în satul Girișul de Criș. Vecini: nici o legătură.

Regimentul deplasîndu-se pe axul de mișcare al Diviziei, pe o singură coloană.

În această zi se primește ordinul de luptă prin care se ordonă deplasarea Diviziei în direcția generală nord, pentru a ajunge în cursul zilei de 14 la Hențida — Ungaria.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1106*, dos. 5, f. 36)

105

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Oradea Mare, 13 octombrie 1944

După ocuparea orașului, P(unctul de) C(omandă) se mută temporar în O(radea) Mare. Aici primește un nou ordin de luptă, nr. 4, în care se hotărăște: Divizia își continuă înaintarea, cu începere de la 3,00 — 13.10.1944, în direcția v(est), pe itinerariul: O(radea) Mare—Sintandrei—Tărian—Girișul de Criș—Bereg Böszörmény—Körösszegapáti—Mezősas.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 4, f. 14)

106

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE**

Vineri, 13 octombrie 1944 — Oradea Mare—Tărian

ORDIN DE LUPTĂ NR. 44

Stat Major, Divizia „T.V.”, Oradea Mare, 13.10.1944, orele 2,30

Divizia 1-a Română își continuă înaintarea cu începere de la orele 3,00 — 13.10.1944 în direcția v(est).

Itinerar: Oradea Mare—Sintandrei—Tărian—Girișul de Criș—Bereg Böszörmény—Körösszegapáti—Mezősas.

Punct inițial: intersecția șoselei spre Sintandrei—calea ferată (...)

ACTIVITATEA ARTILERIEI:

A neutralizat: 3 cuiburi de arme automate în regiunea pădurii n(ord) coța 101, de către Divizionul 1.

A distrus: un depozit de muniție la ieșirea n(ord)-e(st) satul Bereg Böszörmény, de către Divizionul 1 — Bateria 2-a.

Pierderi: 1 gr[a]d inferior, împușcat din imprudență de Sublt. Văcaru Nicolae în Oradea Mare.

Noaptea, Domnul Comandant al Regimentului (a) ordonat să se facă recunoaștere de poduri sau vaduri peste Criș, pentru material.

Statul Major rămîne peste noapte în Tărian.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1206, dos. 5, f. 58—59)

107

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL DIVIZIEI „TUDOR VLADIMIRESCU”**

14 octombrie (1)944

Conform ordinului de luptă nr. 45, cu începere de la ora 1,00 unitățile Diviziei se pun în mișcare pe direcția generală nord, pentru ca în cursul zilei să ajungă pe linia: Pocsaj—Esztár—Henczida.

Deplasarea se face pe două coloane (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 540*, dos. 13, f. 121)

108

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 1 INFANTERIE**

Ziua de 14 octombrie 1944

La orele 2 a venit ordinul de operație de la Divizie, nr. 45, prin care se ordona ca Regimentul să se pună în marș cu începere de la ora 2,00 pe direcția: Tărian—Artánd—Bedő—Nagykereké—Nagymarja—Cornanchert—Pocsaj.

La ora 2,30, Regimentul s-a pus în marș. S-a trecut foarte greu Crișul Repede, la nord-vest de Tărian, printr-un vad.

Oamenii s-au udat, deși s-au desculțat și s-au desbrăcat, iar căruțele au trecut cu foarte mare greutate (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1104*, dos. 3, f. 75)

109

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 2 INFANTERIE**

14 octombrie (1)944

Regimentul 2 Infanterie se pune în marș pe direcția Oradea—Sintandrei—Tărian.

P(unctul) C(omandă) Regiment: Oradea Mare.

Conform ordinului de luptă nr. 40, primit la orele 24,00, Regimentul urmează a se deplasa pe direcția: Beretsermek—Biharkeresztes—Bedő—Nagykereké—Nagymarja—Sandor—Esztár, cu începere de la ora 8,00 — 14 octombrie 44, pentru a ajunge către orele 17,00, în zona Esztár.

P(unctul) C(omandă) Regiment: Bereg Böszörményi.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1105*, dos. 3, f. 14—15)

110

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL REGIMENTULUI 3 INFANTERIE**

14 octombrie 1944

Trecerea peste Crișul Repede s-a făcut greu și cu întârziere, din cauza podului stricat, întinericului și adâncimii apei.

În timpul înaintării, Regimentul 3 Infanterie nu a primit foc de la inamic, decât ocuparea satului Henczida.

Între satul Roit și Henczida, 6 avioane inamice la plafon mare au trecut deasupra coloanei și au bombardat mult în dreapta noastră.

La orele 16,00, Regimentul, la ocuparea satului Henczida, a fost primit cu focuri de tanchete de la liziera de (e)st satul Henczida. Au fost observate 6 tanchete, două tancuri.

În flancul drept, Regimentul a fost contraatacat de circa un ploton și două tancuri, dar a fost respins. Se păstrează satul Henczida și podul de peste canalul Beretău. Inamicul are pierderi: două tancuri, una mașină blindată, 15 morți și răniți, iar Regimentul 3 Infanterie a pierdut 3 ofițeri morți (maior Irofte Grigore, locotenent) Dobroiu Grigore și sublt. Chiorpec Ștefan), morți trupă 2, răniți ofițeri 4, răniți trupă 9.

(A.M.Ap.N., M.St.M., fond 1106, dos. 5, f. 36—37)

111

**EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII
AL COMANDAMENTULUI ARTILERIEI**

Roit, 14 octombrie 1944

Divizia continuă înaintarea în direcția generală n(ord), înfrângând rezistența inamicului, care duce lupta de întârziere, prin contraatacuri sprijinite de blindate.

Reg(imentul) 1 Inf(anterie), cu un Batalion în satul Kis Marja, cu celălalt în Esztár. Reg(imentul) 2 Inf(anterie) a ocupat către orele 12,00 satul Henczida.

Între orele 17—17,30, Reg(imentul) 1 Inf(anterie) a fost contraatacat de 10 tigri și 20 care mijlocii cu desanți, din direcția n(ord)-e(st) Henczida. Contraatacurile au fost oprite de artilerie, distrugând 2 tigri, 2 tancuri mici și probabil mai multe avariate.

Artileria Div(izionului) I în sprijinul Reg(imentului) 3 Inf(anterie), cu o baterie cu misiune A.T., la capătul de pod Henczida și 2 Bat(erii) la 500 m s(ud)e(st) Henczida.

Reg(imentul) 1 Inf(anterie), sprijinit de Div(izionul) III, avînd pozițiile la 800 m s(ud) încrucișări drumuri (30—58).

Consum de muniții:

— Reg(imentul) 1 Art(ilerie): 160 lov(ituri) de (calibrul) 76 mm și 46 lov(ituri) de (calibrul) 122 mm.

— Art(ileria) Reg(imentelor) Inf(anterie): 88 lov(ituri) de (calibrul) 120 mm; 152 lov(ituri) de (calibrul) 82 mm și 40 lov(ituri) de (calibrul) 45 mm.
Pierderi: 2 ofițeri răniți și 2 ostași.

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 4, f. 15)

112

EXTRAS DIN JURNALUL DE OPERAȚII AL REGIMENTULUI 1 ARTILERIE

Simbătă, 14 octombrie 1944, Roit

Inamicul s-a retras în timpul nopții, rupînd lupta (...).

Regimentul 1 Artilerie, conform dispozițiunilor verbale a fost organizat de Domnul Comandant al Regimentului (...).

(A.M.Ap.N., M.St.M., *fond 1206*, dos. 5, f. 59)